Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ● № 236 (8726). ● 10 декабрь, 1985 йил ● СЕШАНБА ● Баҳоси 3 тийин.

КПСС XXVII СЪЕЗДИГА—27 ЗАРБДОР ЎН КУНЛИК

СТАХАНОВЧИЛАР ВАХТАСИНИНГ ПЕШҚАДАМЛАРИ

Саноат ва қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши илғорларининг «КПСС XXVII съездига — 27 зарбдор ўн кунлик!» деган даъватини қўллаб-қувватлаётган Ўзбекистоннинг миллионлаб ишчилари, колхозчилари, инженерлари ўн биринчи беш йилликни меҳнатда салмоқли ютуқларга эришиш билан тугалламоқдалар. Меҳнат беллашувида стахановчилар шавкати намунасини кўрсатган энг яхши меҳнатчилар 7 декабрь куни Ўзбекистон ССР Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасида йиғилишди. Бу ерда съездолди вахтасининг ўн еттинчи—ўн тўққизинчи ўн кунликлари якунлари бўйича социалистик мусобақанинг навбатдаги босқичи ғолибларини, шунингдек ишчи маҳорати республика тармоқлари конкурслари лауреатларини шарафладилар. Митингда ишлаб чиқариш илғорлари, партия, касаба союз ва комсомол ташкилотларининг вакиллари, хўжалик раҳбарлари иштирок этишди.

Митингни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари В. П. Анишчев очди.

Сўзга чиққан кишилар қилинган ишларга якун ясаб, ўз меҳнат коллективлари бундан буён ҳам стахановчасига ишлаб, мамлакат коммунистлари анжуманини муносиб кутиб олиш учун умумхалқ курашига, КПСС Марказий Комитети 1985 йил октябрь Пленуми қарорларини бажаришга, фан-техника тараққиётини жадаллаштиришга катта ҳисса қўшишга қатъий қарор қилганликларини айтдилар. Республика корхоналарида КПССнинг янги таҳрирдаги Программаси, таклиф этилаётган ўзгартишлар билан КПСС Устави, мамлакатни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг Асосий йўналишлари лойиҳалари актив муҳокама қилинаётганлиги мусобақага қудратли омил бахш этганлиги митингда таъкидланди. Муҳокама давомида ишчилар ишлаб чиқаришни бошқаришни такомиллаштиришга, иш услуби ва методларини яхшилашга, меҳнатни ташкил этишнинг илғор формаларини жорий этишга қаратилган кўплаб қимматли таклифлар киритдилар. Митингда вахта илғорларининг тажрибасини жорий этишга даъват қилинди.

Тошкент асбобсозлик заводи, Қўқон юк ортиш-тушириш ишлари механизациялашган дистанцияси, Қорақалпоғистон «Водоканал» бошқармаси, Навоий область йўл бошқармаси, Сирдарё районидаги Ильич номли колхоз, Денов пахта заводи коллективлари — жами 56 корхона ва ташкилот КПСС XXVII съезди шарафига меҳнат мусобақасининг янги босқичи илғорлари, деб топилди. Улар республика Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасида съездолди вахтаси ғолиблари «Ҳурмат тахтаси»га ёзилдилар. Мазкур коллективларнинг вакилларига Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, республика Министрлар Совети, Узсовпроф ва Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг Фахрий вимпеллари, шунингдек, Ўзбекистон ССР Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасининг дипломлари топширилди.

Ишчи маҳорати тармоқ конкурсларининг ғолиблари: Тошкент булка-кондитерлик комбинатининг новвойи Мария Исаева, 160-қурилиш трестига қарашли «Чирчикжилстрой»дан сувоқчи Валентина Стригина, Андижон областидаги «Октябрь 50 йиллиги» совхозидан механик-ҳайдовчи Нўъмонжон Шарофиддинов, Гулистон шаҳар алоқа узелидан почтальон Галина Прохватилова, Тошкент пойабзал фабрикасининг ишчиси Валерий Жданкин, «Матбуот» бирлашмаси печатниги Миробид Файзиев, Тошкент гўшт комбинати ишчиси Алексей Жуков Узсовпроф Президиумининг Фахрий ёрлиқлари билан тақдирландилар.

(ЎзТАГ).

ЮКСАК ТАЛАБЧАНЛИК РУҲИДА

7 декабрда областимизда шаҳар ва район партия конференциялари юксак талабчанлик, ишчанлик ва принципиаллик вазиятида ўтди. Делегатлар КПСС XXVI съезди ва Ўзбекистон Компартиясининг XX съезди қарорларини амалга ошириш борасидаги иш якунини таҳлил қилиб, келгуси вазифаларни белгилаб, коммунистларнинг бутун ташкилотчилик ва сиёсий-тарбиявий ишларни янада такомиллаштириш билан боғлиқ бўлган кўпдан-кўп проблемаларни кўриб чиқдилар.

Бошланғич партия ташкилотларида ҳисобот ва сайлов давомида КПССнинг янги таҳрирдаги Программаси, таклиф этилаётган ўзгартишлар билан партия Устави, СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1986—1990 йилларга ҳамда 2000 йилгача бўлган даврга мўлжалланган Асосий йўналишлари лойиҳасининг умумхалқ муҳокамаси чоғида манфаатдорлик билан бошланган асосли суҳбат давом эттирилди.

Келгуси йилдан бошлаб олдинга қараб ишонч билан илдам ҳаракатни таъминлаш учун мавжуд камчиликларни қатъий бартараф этиш, халқ хўжалигининг барча тармоқларидаги танг жойларни тугатиш, янги техника ва технология, илм-фан ютуқлари асосида ишлаб чиқаришни сифат жиҳатдан ўзгартириб бориш учун шароитлар яратиш беш йилликнинг охирида партия ташкилотларининг энг муҳим ишига айланиши керак, дейишди конференция қатнашчилари.

Меҳнат ва маиший турмуш шароитларини яхшилаш, маданиятни янада юксалтириш масалаларига катта эътибор берилди. Кундалик практикада коммунистлар танқиддан тез хулоса чиқариб олишлари, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети XVI пленуми қарорларини изчиллик билан амалга ошириш тўғрисида ғамхўрлик қилишлари, ҳамма жойда тартиб ўрнатиш, меҳнат ва ишлаб чиқариш интизомини мустаҳкамлаш, тежамкорлик режимини, ичкиликбозлик ва алкоголизмга қарши курашни кучайтиришга қаратилган чора тадбирларни амалга ошириш зарурлиги уқтириб ўтилди. Очиқ-ойдин фикрлашиб олиш чоғида шаҳар ва район партия комитетларининг меҳнат коллективлари билан алоқасини мустаҳкамлаш, ўсган талаблар асосида кадрларни танлаш, жой-жойига қўйиш ва тарбиялашни яхшилаш, ёшларни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялаш даражасини ошириш борасида таклифлар киритилди.

Конференцияларнинг қатнашчилари ўн биринчи чақириқ СССР Олий Совети тўртинчи сессиясининг иш якунлари барча коммунистларнинг меҳнат ва ижтимоий активлигига янги омил бахш этганлигини таъкидладилар. Сессия ишининг якунларида халқ фаровонлиги, ер юзида тинчликни мустаҳкамлаш тўғрисида Ленин партиясининг ғамхўрлиги ўз ифодасини топди. Делегатлар меҳнат коллективлари номидан гапириб, белгиланган планларни амалга ошириш учун бор куч-ғайратимизни сарфлаймиз, КПСС XXVII съездини муносиб кутиб оламиз, дедилар.

Янгийўл район партия конференцияси ишида Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари **Т. А. Алимов** иштирок этди.

Янгийўл шаҳар партия конференциясида Ўзбекистон ССР Давлат хавфсизлиги комитети раиси **В. А. Головин** нутқ сўзлади.

Янгиобод шаҳар партия конференциясида Ўзбекистон касаба союзлари республика Советининг раиси **Н. М. Маҳмудова** нутқ сўзлади.

Ангрен шаҳар партия конференциясида КПСС Марказий Комитети масъул ходими **В. М. Козлов** иштирок этди.

Партия конференцияларининг делегатлари район ва шаҳар партия комитетларининг, район ва шаҳар партия ташкилотлари ревизия комиссияларининг янги составларини, область партия конференциясига делегатлар сайладилар.

(Давоми иккинчи бетда).

ЎН ИККИНЧИ БЕШ ЙИЛЛИК ҲИСОБИГА

В. И. ЛЕНИН номидаги электрон-техника заводи цехларида «КПСС XXVII съезди шарафига — 27 зарбдор ўн кунлик!» шиори остида бошланган ватанпарварлик ҳаракати тобора авж олмоқда. Янги-янги коллективлар ва айрим ишчи-хизматчилар бундай беллашув иштирокчилари сафини кўпайтирмоқдалар. Зиммаларига юксак мажбуриятлар олиб ишлаётган бригадалар, ишчилар ваъдаларини муваффақиятли уддалашяпти.

Зарбдор ўн кунликларда Н. Каримова, А. Петренко, Л. Кузнецовалар раҳбарлик қилаётган бригадалар коллективлари юқори меҳнат кўрсаткичларига эришмоқдалар. Улар ўн биринчи беш йилликни бажариб қўйишганига анча бўлди. Шу кунларда келгуси беш йилликнинг биринчи ва иккинчи йиллари ҳисобига маҳсулот беряптилар.

Заводда Раҳимхўжаевлар ишчи сулоласи ҳақида фақат илиқ сўзларни эшитасиз. 25 йилдан ортиқ вақтдан бери ўн иккинчи цехда металл қирқувчи бўлиб ишлаб келаётган бу сулола бошлиғи Исматилла Раҳимхўжаев ўз касбининг моҳири ҳисобланади. У ҳар куни топшириқни икки бараварга етказиб бажармоқда. Шу ерда чорак асрдан бери ишлаб келаётган умр йўлдоши Карима, 14 йиллик меҳнат стажига эга бўлган укаси Қудрат, қизи Наргиза, синглиси Мактуба ҳам ҳалол меҳнатлари туфайли ҳамкасблари ўртасида обрў-эътибор қозонишган. Улар доим унумли ва сифатли ишлайдилар.

С. СУЛТОНОВ.

МЕҲНАТДА БЕЛЛАШИБ

1-ТОШКЕНТ уйсозлик комбинати 2-қурилиш бошқармасининг Александр Кураков ва Александр Закусилов бошлиқ комплекс бригадалари кўп йиллардан бери меҳнатда ҳамкорлик қилишяпти. Ҳар икки коллектив бригада пудрати усули асосида меҳнат қилиб, кунлик топшириқларини доим ошириб бажаришга эришмоқдалар. Улар ҳозир Оқтепа турар-жой массивида беш қаватли, 40 квартирали уй қурилишида қатнашмоқдалар. Ҳозир бу ерда пардозлаш ва ободонлаштириш ишлари жадал суръатларда олиб борилмяпти.

— Бу комплекс бригадалар,— дейди 2-қурилиш бошқармасининг ишлаб чиқариш бўлими бошлиғи Александр Шварц,— КПСС XXVII съезди шарафига ўтказилаётган социалистик мусобақада доим илғорлар сафида боришмоқда. Қурувчилар Асосий йўналишлар лойиҳасини муҳокама этиб, унда айтилганидек, объектларни юқори сифат билан фойдаланишга топширилишига ҳаракат қилишмоқда.

М. ФЕЛЬДМАН.

ЧОРВАЧИЛИК—ЗАРБДОР ФРОНТ

«ҚИРҚҚИЗ» БУЛОҚЛАРИ

ПАРКЕНТ районидаги «Ленинобод» совхози маъмурияти чорва қишловини намунали ўтказиш, бу мавсумда ҳам маҳсулот етиштиришнинг ёздагидек бўлишини таъминлаш юзасидан бир қатор ибратли тадбирларни амалга оширмоқда. Бу ерда айниқса, чорвадорларга маданий-маиший хизмат кўрсатишга катта эътибор берилаётир. Сут соғувчилар бу ғамхўрликка жавобан айни кунларда ҳам соғин сигирлардан мўл-кўл сут соғиб олмоқдалар. Суратда: совхознинг бир группа сут соғувчилари.

А. Абалян фотоси.

(Совхоз чорвадорлари ҳақидаги материал газетанинг учинчи саҳифасида босилган).

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА КЕНГАШ

6—7 декабрь кунлари КПСС Марказий Комитетида иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетлари, ўлка ва область партия комитетлари секретарларининг, иттифоқдош республикалар Министрлар Советлари, халқ депутатлари ўлка ва область Советлари ижроия комитетлари раисларининг ўринбосарлари — агропром раисларининг, министрликлар ва идоралар раҳбарларининг, ВАСХНИЛ ва тармоқ илмий-тадқиқот институтлари олимларининг, саноат қайта ишлаш тармоқлари, савдо ва умумий овқатланиш корхоналари ходимларининг кенгаши бўлиб ўтди.

Кенгаш ишида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, РСФСР Министрлар Советининг Раиси В. И. Воротников, КПСС Марказий Комитети секретари И. В. Капитонов, СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, СССР Давлат агросаноат комитетининг раиси В. С. Мураховский, КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг масъул ходимлари иштирок этдилар.

Агросаноат комплексининг озиқ-овқат тармоқларини ривожлантиришни жадаллаштириш, озиқ-овқат маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш ва аҳолини шундай маҳсулотлар билан таъминлашни яхшилаш борасида партия, совет ва хўжалик органларининг вазифалари кўриб чиқилди.

Кенгашда КПСС Марказий Комитетининг секретари В. П. Никонов доклад қилди.

Масалани муҳокама қилишда РСФСР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари В. И. Казаков, Украина Компартияси Марказий Комитетининг секретари И. А. Мозговой, КПСС Москва шаҳар комитетининг секретари Л. И. Матвеев, Центросоюз правлениесининг раиси М. П. Трунов, Белоруссия ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари Ю. М. Хусаинов, енгил ва озиқ-овқат саноати учун машинасозлик ҳамда рўзғор асбоблари министри Л. Б. Васильев, Озарбайжон Компартияси Марказий Комитетининг секретари И. А. Мамедов, Свердловск область ижроия комитети умумий овқатланиш бошқармасининг бошлиғи Н. А. Чёрних иштирок этдилар.

Докладчи ва нотиқлар халқ фаровонлигини ошириш соҳасида партия ўртага қўйган вазифаларни изчиллик билан бажариш — умумпартиявий иш, барча даражалардаги ташкилотчилик, сиёсий ва иқтисодий ишнинг ўзаги эканлигини таъкидладилар. 1985 йил апрель Пленуми йўл-йўриқларига мувофиқ КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Агросаноат комплексини бошқаришни янада такомиллаштириш тўғрисида» яқинда қабул қилинган қарори ҳам шунга қаратилгандир.

Мамлакатда агросаноат комплекси давлат бошқарувининг марказий органи сифатида СССР Давлат агросаноат комитети тузилди, бу комитет иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари билан бир қаторда озиқ-овқат маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш учун тўла жавобгардир. Давлат агросаноат комитети ўз фаолиятининг дастлабки кунлариданоқ қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш, саноатнинг озиқ-овқат тармоқларини ривожлантиришни жадаллаштириш, озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кўпайтириш ва мамлакат аҳолисини шундай маҳсулотлар билан таъминлашни яхшилаш соҳасидаги вазифаларни комплекс ҳал этишда тўғри йўл тутиши керак.

Озиқ-овқат программасини амалга ошириш юзасидан ўн биринчи беш йилликнинг дастлабки якунлари кўриб чиқилди. Қишлоқ хўжалик ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми ўнинчи беш йилликдагига нисбатан 6 процент ошиб, 131 миллиард сўмликни ташкил этганлиги таъкидлаб ўтилди. Гўшт, сут, тухум етиштириш, сабзавот, мева ва узумнинг ялпи ҳосили кўпайди. Бунга асосан интенсив омиллар ҳисобига эришилганлиги муҳимдир. Агросаноат комплексининг қайта ишловчи тармоқлари амалда барча турдаги озиқ-овқат маҳсулотлари етиштиришни кўпайтирди, қаймоғи олинмаган сут маҳсулотлари ва овқатбоп балиқ маҳсулотлари, қанд, чой, кондитер маҳсулотлари ишлаб чиқариш топшириғини ошириб бажарди, бу эса энг қимматли озиқ-овқат маҳсулотлари истеъмол қилишни сезиларли равишда кўпайтириш, уларнинг структурасини яхшилаш имконини берди. Шу билан бирга Озиқ-овқат программасини амалга ошириш якунлари қониқтира олмайди. Баъзи маҳсулотлар ишлаб чиқариш юзасидан ўн биринчи беш йиллик топшириқлари бажарилмади.

Озиқ-овқат программасини амалга ошириш ишида қишлоқ хўжалик маҳсулотини қайта ишлайдиган ва сақлайдиган ишлаб чиқариш қувватларини жадал ривожлантириш ғоят муҳим йўналиш бўлиб қолиши лозим. Айни шу соҳа ҳозирги вақтгача жуда танг жой бўлиб қолмоқда. Озиқ-овқат ва қайта ишлаш тармоқларининг кўпчилик корхоналари эскирган машина-ускуналар билан жиҳозланган, мослаштирилган биноларга жойлаштирилган, ҳаддан ташқари кўп иш бажармоқда. Шу корхоналарнинг кўпи қишлоқ хўжалик хом ашёси етиштириладиган ерлардан олисда жойлашган. Буларнинг ҳаммаси талайгина нобудгарчиликларга олиб келмоқда.

Шу беш йилликда маҳсулотни қайта ишлаш, сақлаш базаларини ва музхона хўжалигини ривожлантиришга 21 миллиард сўмдан кўпроқ капитал маблағ сарфланди. Шу билан бирга етакчи қурилиш министрликларидан биронтаси ҳам 5 йил ичида шу мақсадларга ажратилган қурилиш-монтаж ишлари лимитларини тўлиқ ўзлаштиргани йўқ. Қурилишдаги камчиликлар учун пудратчиларгина эмас, шу билан бирга буюртмачилар, маҳаллий партия ва совет органлари ҳам қаттиқ танқид қилиндилар.

Ўн иккинчи беш йилликда маҳсулотни қайта ишловчи тармоқларда қувватларни ишга тушириш юзасидан топшириқларнинг бажарилиши учун уларнинг ўсишини бир ярим-икки баравар, айрим қувватлар бўйича эса 4 баравар ошириш талаб қилинади, капитал маблағларнинг анча қисмини техника билан қайта жиҳозлаш ва реконструкциялаш учун сарфлаш кўзда тутилмоқда.

Енгил ва озиқ-овқат саноати машинасозлиги министрлигининг ишлаб чиқариш потенциалини кўпайтириш, илмий ва экспериментал базани ривожлантириш борасида катта тадбирлар комплексини амалга ошириш ҳам мўлжалланади. Кенгаш қатнашчилари қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлаш учун машина-ускуналар ишлаб чиқаришга бошқа машинасозлик министрликлари корхоналарини кенгроқ жалб этиш, маҳаллий имкониятлардан фойдаланиш лозимлигига эътиборни қаратдилар.

Амалда ҳар бир район, область, ўлка, республика ҳали етишмаётган энг муҳим озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кўпайтириш учун катта имкониятларга эгадир. Ҳар бир область, ҳар бир республика ўзининг ички эҳтиёжларини жойларда озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳисобига мумкин қадар кўпроқ таъминлашига ҳамда бунинг учун партия ва халқ олдида тўла жавобгар бўлишига эришиш керак.

Балиқ хўжалиги корхоналари озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқаришни янада кўпайтиришнинг талайгина резервларига эгадир, бу имкониятлардан асло тўлиқ фойдаланилаётгани йўқ. Тармоқни зарур турлардаги балиқни тутишга ҳамда аҳолига манзур бўлаётган маҳсулотлар ишлаб чиқаришга, маҳсулот ишлаб чиқаришнинг принципиал янги технологияларини ишлаб чиқиб, жорий этишга йўналтириш юзасидан қатъий чора-тадбирларни кўриш зарур. Мамлакат аҳолисини ички сув ҳавзаларида ва энергетика объектларининг илиқ сувларида етиштириладиган балиқ билан тўлиқроқ таъминлаб туриш керак.

Корхоналар ва ташкилотларнинг ёрдамчи хўжаликларини ривожлантириш озиқ-овқат ресурсларини кўпайтиришда катта аҳамиятга эга. Министрликлар, идоралар, маҳаллий органлар раҳбарларининг эътибори шундай ёрдамчи хўжаликларни ташкил этишни жадаллаштириш ва уларнинг ишини яхшилаш зарурлигига, аҳолининг шахсий ёрдамчи хўжаликларини, коллектив боғдорчилик ва полизчиликни ривожлантиришга жалб қилинди.

Озиқ-овқат маҳсулоти сифатини ошириш, ишлаб чиқариш, технология интизомига қатъий риоя этилишига талабчанликни кучайтириш муҳимлиги алоҳида таъкидланди. Сифати гарантияланган озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш партия ва совет органларининг доимий назорати остида бўлиши керак.

Савдо-сотиқни ташкил этишни яхшилаш борасида жуда кўп иш қилиш керак. Бу соҳадаги камчиликлар ниҳоятда секинлик билан бартараф этилмоқда, бу эса ҳақли эътирозларга сабаб бўлмоқда. Умумий овқатланиш имкониятларидан асло тўлиқ фойдаланилаётгани йўқ. Сутли таомлар, сабзавот, балиқ ва ёрма таомлари кам тайёрлаб чиқарилмоқда. Ошхоналарни таом тайёрлашнинг индустриал методларига, деярли тайёр ҳолдаги ярим фабрикатларни марказлаштирилган усулда ишлаб чиқаришга ўтказишда тегишлича активлик кўрсатилмаяпти. Савдо ва умумий овқатланишда моддий базани мустаҳкамлаш ва сермеҳнат жараёнларни механизациялаш даражасини ошириш зарурлигига алоҳида эътибор берилди. Аҳолини қишлоқ хўжалик маҳсулотлари билан тўлиқроқ қондиришни таъминлашда матлубот кооперацияси ва колхоз савдосининг ролини ошириш, ёввойи мевалар, резавор мевалардан, қўзиқорин, ёнғоқ ва бошқа маҳсулотлардан фойдаланишни яхшилаш керак.

КПСС Марказий Комитетининг 1985 йил апрель Пленумида таъкидлаб ўтилганидек, исрофгарчилик ва нобудгарчиликка барҳам берилмаган, социалистик мулкнинг сақланиши, барча моддий бойликлардан тўғри фойдаланилиши учун конкрет шахсларга нисбатан талабчанлик оширилмаган, ҳар бир корхонада, ҳар бир ташкилотда тегишли тартиб ўрнатилмаган тақдирда экономика самарадорлигини ошириш тўғрисида гап ҳам бўлиши мумкин эмас.

Шу муносабат билан қайд этиб ўтилганидек, ҳар турли хўжасизликка барҳам бериш, нобудгарчилик ва ўғирлаш туйнукларини ёпиш, ҳар бир меҳнат коллективида халқ мулкини талон-торож қилувчиларга нисбатан ҳамма жойда ҳам муросасизлик вазиятини яратиш борасида қатъий чоралар кўрилган, деб бўлмайди. Мана шу ҳолларни бутунлай тугатиш борасидаги курашни қатъий кучайтириш керак. Маҳсулот ишлаб чиқаришга хом ашё сарфи нормаларини қайта кўриб чиқиш ва аниқлаш борасидаги ишларни тартибга солиш мана шу ҳолларни бартараф этиш йўлларидан бири бўлиб қолмоғи керак.

Барқарор меҳнат коллективларини тузиш, серунум меҳнат қилиш учун зарур шароитлар яратиш, уй-жой ва маданий-маиший шароитларни яхшилашга эътибор берилди. Маҳаллий партия, совет ва хўжалик органлари кишилар учун шу муҳим проблемаларни ҳал этишни ўзининг жонажон иши, деб ҳисоблаши лозим.

Ҳар бир маъмурий районда қайта ишлаш тармоқларининг мавжуд ишлаб чиқариш имкониятларидан юксак самара билан фойдаланишга эришиш, уларнинг ишини қишлоқ хўжалик хом ашёси барча маҳаллий ресурсларидан озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кўпайтириш, уларнинг сифати ва ассортиментини яхшилаш учун мумкин қадар кўпроқ фойдаланса бўладиган қилиб аниқ мувофиқлаштириш ва боғлаш керак. Республика, ўлка, областга шу жойнинг ўзида етарли миқдорда ишлаб чиқарилиши мумкин бўлган озиқ-овқат маҳсулотлари келтириш масалалари қатъиян тартибга солинсин.

1986 йилда мамлакат агросаноат комплекси қайта ишлаш тармоқларининг ҳамма корхоналари мамлакатда ўтказилаётган иқтисодий эксперимент жараёнида ўзини оқлаган хўжалик юритишнинг янги методлари ва шароитларига ўтади. Ана шу ишга ҳеч кечиктирмай собитқадам ва ташкилий тус бериш керак.

1986 йилда қишлоқ хўжалиги ва агросаноат комплексининг бошқа тармоқларини ривожлантириш борасида тиғиз планлар тасдиқланган. Уларни муваффақиятли бажариш барча партия, совет ва хўжалик органларидан ташкилотчилик ва оммавий-сиёсий ишни анча кучайтиришни, меҳнаткашлар, мутахассислар ижодий активлигини оширишни, КПСС XXVII съездини муносиб кутиб олиш, ўн иккинчи беш йиллик биринчи йили топшириқларини бажариш учун социалистик мусобақани ташкил этишни талаб қилади.

Кенгашда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети секретари Е. К. Лигачев нутқ сўзлади.

* * *

Кенгаш қатнашчилари СССР Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасига бордилар ва озиқ-овқат маҳсулотлари тайёрлашни кўпайтириш, улар билан аҳолини таъминлашни яхшилаш учун маҳаллий ресурслар ва имкониятлардан фойдаланиш борасида орттирилган илғор тажрибаларни акс эттирувчи ихтисослашган виставка билан танишдилар.

(ТАСС).

ШАҲАР ВА РАЙОН ПАРТИЯ КОНФЕРЕНЦИЯЛАРИ

ПЛАН ИНТИЗОМИ—ҚОНУН

ЧИРЧИҚ

КПССнинг янги таҳрирдаги Программаси, таклиф этилаётган ўзгартишлар билан партия Устави, СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг ўн иккинчи беш йилликка ҳамда 2000 йилгача бўлган даврга мўлжалланган Асосий йўналишлари лойиҳалари муҳокамаси чирчиқликларнинг меҳнат ва сиёсий активлигини яна ҳам ошириб юборди.

Конференция арафасида «Промтехмонтаж» бошқармаси, 93-кўчма механизациялашган колоннаси, «Чирчикжилстрой» бошқармаси, «Ғунча» фабрикаси коллективлари беш йиллик топшириғи бажарилганлиги ҳақида рапорт бердилар. 26 новатор ишчи эса бир беш йилликда икки беш йиллик топшириғини бажаришга муваффақ бўлди. Илғор коллективлар ҳиссаси билан шаҳарда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш ҳажми ўтган давр мобайнида салкам 27 процентга кўпайди, меҳнат унумдорлиги эса 24 процентга ошди.

Тайёрланаётган маҳсулотларнинг сифат кўрсаткичлари ҳам муттасил яхшиланиб бормоқда. Маҳсулотларнинг 48 хилига давлат Сифат белгиси берилган.

Шаҳарда янги қувватларни ишга тушириш, мавжуд цех ва участкаларни реконструкция қилиш, жараёнларни механизациялаш ва автоматлаштириш бўйича ҳам катта ишлар олиб борилаяпти. Ўтган давр мобайнида «Электрохимпром» ишлаб чиқариш бирлашмасида аммиак ва карбамид ишлаб чиқарувчи янги қувватлар, «Чирчиксельмаш» заводида универсал культиваторлар цехи, сут заводида қўшимча линиялар ишга туширилди. Умуман, шаҳар корхоналарида 23 та поток линия, 50 дан ортиқ автоматик ускуна монтаж қилинди. Ишлаб чиқаришга 2 мингтадан ортиқ рационализаторлик таклифи жорий этилиб, қарийб 2,5 миллион сўмлик иқтисодий самара кўрилди.

— Лекин шунга қарамай 11 та корхона маҳсулот ишлаб чиқаришда беш йиллик контроль рақамларидан орқада қолмоқда,— деди конференцияда ҳисобот доклади қилган шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Ю. А. Асенков.— Шартнома мажбуриятини бажаришда ҳам кўпгина корхоналар оқсамоқда. Мавжуд аҳвол ўз вақтида чуқур таҳлил қилинмаганлиги, раҳбар кадрларга нисбатан талабчанлик сусайиб кетганлиги, партиявий принципиаллик кўрсатилмаганлиги учун шундай қолоқликка йўл қўйилди. Кўзда тутилганидан 180 миллион сўмлик маҳсулот кам ишлаб чиқарилди. Биргина «Электрохимпром» бирлашмаси ишлаб чиқараётган маҳсулотлар 78 миллион сўмликка камайиб кетди.

Шаҳар партия комитети ҳам, бошланғич партия ташкилотлари ҳам ишлаб чиқаришни интенсивлаш омилларидан самарали фойдаланмаяптилар. Ўтган даврда ишлаб чиқариш фонди 17 процент ошган бўлишига қарамай фонд самарадорлиги 13 процентга камайиб кетди. Бу соҳада яна «Электрохимпром» бирлашмаси «рекорд» қўймоқда. Бирлашмада фонд самарадорлиги 25 процентга камайди.

Музокарада сўзга чиққан делегатлардан «Узбекхиммаш» заводи партия комитетининг секретари А. И. Бугаев, «Электрохимпром» бирлашмаси цех партия ташкилоти секретари В. Б. Гужева ва бошқалар экономикани бошқаришда йўл қўйилган камчиликларни ишчанлик билан таҳлил қилдилар, уларни тугатиш юзасидан қимматли таклифларни ўртага ташладилар.

Нотиқлар маҳсулот таннархи қимматлашиб бораётганлигини ҳам ташвишланиб гапирдилар. Ҳар уч корхонанинг бирида маҳсулот таннархи ошиб бораяпти. Бундан шу йилнинг ўзида 43 миллион сўмлик зарар кўрилди.

Тўғри, шаҳар партия комитети Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XVI пленуми талаблари асосида раҳбар кадрлар масъулиятини ошириш, ҳамма жойда тартиб ва интизомни мустаҳкамлаш бўйича бир қатор тадбирларни кўрди. Хизмат вазифасини суиистеъмол қилган қум-шағал заводининг директори Петровский, турар-жой хўжалиги тресты бошқарувчиси Еришев, «Чирчиксельмаш» заводи директорининг ўринбосари Фидченко, «Водоканал» директори Грóголец ўз вазифаларидан бўшатилди. Ишда камчиликларга йўл қўйган ва турар-жой тўғрисидаги қонунчиликни қўпол равишда бузган нон заводи директори Э. Холмуҳамедов, трансформатор заводи касаба союз комитети раиси У. Шамсиев, шаҳар спорт комитети раиси Ш. Юсупов қаттиқ жазоландилар.

Шаҳар партия комитети пленумлари ва бюро мажлисларида кўпгина раҳбар кадрларнинг ҳисоботлари тингланди. Жумладан, 160-қурилиш тресты партия комитетининг секретари М. И. Тонких, «Узбекхиммаш» заводи директори О. А. Вартеванян, шаҳар прокурори А. Ваҳобов, «Электрохимпром» бирлашмаси директори К. Содиқов, шаҳар соғлиқни сақлаш бўлими мудири М. Иброҳимов ўртоқларнинг ҳисоботлари бўйича муҳим қарорлар қабул қилинди, йўл қўйилган камчиликларни тугатиш бўйича зарур тавсиялар берилди. Лекин ҳисоботлар ҳам, жазо чоралари ҳам, қабул қилинган қарорлар ва тавсиялар ҳам кутилган натижани бермади. Шаҳарда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш ва реализация қилиш икки йиллик плани бажарилмай қолди. Буюртмачиларга шартномада белгиланганидан 95 миллион сўмлик маҳсулот кам етказиб берилди.

— КПСС Марказий Комитетининг октябрь Пленумида таъкидланганидек, пухта ўйланган иқтисодий стратегия, кучли социал сиёсат ғоявий-тарбиявий иш билан чамбарчас боғлангандагина инсон омилини кучайтириш мумкин, — деди музокарада сўзга чиққан Ўзбекистон қийин эрийдиган ва иссиққа чидамли металлар комбинати партия комитетининг секретари Г. Г. Шчербаков.— Шу нуқтаи назардан қараганда оммани ғоявий-сиёсий ва идеологик жиҳатдан тарбиялашга, онгли интизомни мустаҳкамлашга, ишчилар, инженер-техник ходимларнинг умумий ишга қўшаётган шахсий ҳиссасини кўпайтиришга алоҳида эътибор бериш керак.

Нотиқ ўз коллективида съездолди ҳужжатлари ишчанлик билан муҳокама қилинаётганлигини маълум қилди. У КПСС Программаси лойиҳасининг 4-қисмидаги «Ҳар бир раҳбар топширилган иш учун тўлиқ даражада жавоб бериши» деган сўзлардан сўнг **«вақти-вақти билан партия ташкилоти олдида ҳисоб бериб бориши»** деган сўзларни қўшиб ёзишни таклиф қилди. У КПСС Устави лойиҳасининг 1-бўлимини **«Коммунистларнинг шахсий иши фақат очиқ партия йиғилишларида кўриб чиқилади»** деган жумла билан тўлдириш зарур, деб ҳисоблади.

Конференцияда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Х. А. Шоғазатов нутқ сўзлади.

Конференция ишида Тошкент область партия комитетининг секретари В. Г. Гордиенко иштирок этди.

Конференцияда муҳокама қилинган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди, шаҳар партия комитети, шаҳар партия ташкилоти ревизия комиссиясининг янги составлари ва область партия конференциясига делегатлар сайланди.

* * *

Чирчиқ шаҳар партия комитетининг ташкилий пленуми бўлиб ўтди. **Ю. А. Асенков** шаҳар партия комитетининг биринчи секретари, **Д. Т. Азизхўжаев** шаҳар партия комитетининг иккинчи секретари, **Н. К. Савченко** шаҳар партия комитетининг секретари этиб сайландилар.

Ж. НОСИРОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

ҚАРОР ИЖРОСИ БИЛАН КУЧЛИ

БЕКОБОД

Шаҳар партия ташкилоти ҳисобот даврида партия XXVI съезди, КПСС Марказий Комитети Пленумлари қарорларини ҳаётга изчил тадбиқ этишга, беш йиллик планларининг бажарилишини таъминлашга, ишлаб чиқариш самарадорлиги ва меҳнат унумдорлигини оширишга, маҳсулот сифатини яхшилаш ва моддий ресурслардан тежамли фойдаланишга алоҳида эътибор берди. Ўн биринчи беш йилликнинг ўтган даври ичида саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш ҳажми 28,4 процентга, меҳнат унумдорлиги 12 процентга ўсди. Давлат сифат белгиси билан ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар салмоғи ошди.

Цемент комбинати, «Бекабадцемремонт» корхонаси, темир-бетон буюмлари комбинати, тикувчилик фабрикаси каби коллективлар план топшириқларни ошириб адо этмоқдалар. Жуда кўплаб ишчи-хизматчилар «КПСС XXVII съездига — 27 зарбдор ҳафта» мусобақасида актив қатнашмоқдалар.

Шаҳар партия конференциясида эришилган муваффақиятлар таъкидлангани ҳолда асосий эътибор йўл қўйилган камчиликларга қаратилди. Беш йилликнинг ўтган даври ичида 100,8 миллион сўмлик маҳсулот кам тайёрланди. Халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш плани ҳам бажарилмаяпти. Ўзбекистон металлургия заводи, норуда материаллар, ғишт заводи коллективлари беш йиллик топшириқларини уддалай олишмаяпти. Ғишт заводида маҳсулот ҳажми ва реализацияси ҳатто 1980 йилдагидан ҳам камайиб кетди.

Қолоқликка йўл қўяётган корхоналарнинг раҳбарлари, партия ташкилотлари секретарларининг ҳисоботлари шаҳар партия комитети бюросида кўп марта эшитилди. Тегишли қарорлар қабул қилинди. Лекин бу қарорларнинг ижроси таъминланмади.

Конференцияда ҳисобот доклади қилган шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Э. М. Рўзиев қарорлар ижросини таъминлаш учун жойларда зарур ташкилий ва сиёсий ишлар қилинмаганини тан олди.

Меҳнат унумдорлигини ошириш ва маҳсулот сифатини яхшилашда фан-техника тараққиётини ривожлантириш муҳим аҳамият касб этади. Тўғри, ҳисобот даврида бу йўлда бир мунча ишлар қилинди. КПСС Марказий Комитетининг 1985 йил апрель Пленуми қарорлари, КПСС Марказий Комитетида фан ва техника тараққиётини жадаллаштиришга бағишланган кенгаш тавсиялари асосида қатор тадбирлар тузилди. Шу тадбирлар асосида Ўзбекистон металлургия заводида пўлат эритишнинг илғор технологияси жорий этилди. Печларни сув билан совитиш, панелларни ўрнатиш ва модернизациялаш ишларининг ўзи 160 минг сўмлик иқтисодий самара берди. Цемент комбинатида янги технология асосида ишловчи тегирмон ишга туширилди, тўртинчи ва бешинчи айланма печларда бир мунча самарали ускуналар ўрнатилди.

Доклад юзасидан музокарада сўзга чиққан тикувчилик фабрикаси партия ташкилоти секретари Ж. Эшонова корхоналарда фан ва техника тараққиётини ривожлантириш йўлида олиб борилаётган ишлар ҳали талаб даражасида эмаслигини таъкидлади.

— Кейинги вақтларда фабрикамизда, — деди у,— ишлаб чиқариш структурасини ўзгартириш йўлида қатор тадбирлар амалга оширилди. 6 та махсус юксак унумли машина ўрнатилди, қўл меҳнатини талаб қилувчи жараёнларда кичик механизация жорий этилди. Модернизация ишлари олиб борилди. Лекин министрлик томонидан ускуналарни модернизациялаш ва цехларни техник жиҳатдан қайта қуроллантириш топшириғи бор-йўғи 10 процентга бажарилди, холос. Бичув цехи учун зарур бўлган лентали машина ўрнатилмади. Бошланғич партия ташкилоти бу муҳим ишга принципиал ёндоша олмади.

Айрим корхона раҳбарлари эски иш услубига ёпишиб олмоқдалар. Янги техникани жорий этишга эътиборсизлик қилмоқдалар. Серунум ускуналар узоқ вақт ўрнатилмай қолаяпти, ишлаб чиқариш интизомининг бузилишига йўл қўйилаяпти. Масалан, «Цемремонт» корхонасида қўл кучи билан бажариладиган ишлар 70 процентни ташкил этмоқда.

Кўриниб турибдики, шаҳар партия комитети, бошланғич партия ташкилотлари бу борада кескин ўзгариш ясашлари лозим. Серунум ускуналарни, янги техникани жорий этмай туриб ишда туб ўзгаришлар ясаш қийин.

Ўзбекистон металлургия заводи халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш цехи ишчиси Х. Бекматова конференция қатнашчилари эътиборини кадрлар билан ишлаш масаласига қаратди.

— Ишлаб чиқариш технологиясини такомиллаштириш ишчиларнинг малакаси, тажрибасига боғлиқ,—деди у.— Бизнинг ишлаб чиқаришда ҳар йили 20 процент ишчи янгиланиб туради. Шунинг учун ҳам ишчи малакаси, маҳсулот сифати ҳақида қатъий фикр айтиш қийин.

Коммунистлар Ўзбекистон металлургия заводи қурилиш объектларидаги камчиликлар устида ҳам тўхталдилар. «Узбекметаллургстрой» тресты ўз вақтида иш тақсимоти масалаларини ҳал этолмаяпти. Ижро этувчиларнинг уюшқоқлик билан иш олиб бормаганлиги, меҳнат интизомининг ёмонлиги, ишчи кучларидан тўла фойдаланмаслик графикларнинг бузилишига олиб келаяпти.

Ўн иккинчи беш йилликда трест зиммасига катта вазифалар юклатилган. СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг Асосий йўналишларида Ўзбекистон металлургия заводида янги қувватларни тезкорлик билан ишга тушириш лозимлиги қайд этилган. Бу эса трест партия комитети, коммунистлардан ташаббус кўрсатиб меҳнат қилишни, ишчанликни оширишни талаб этади.

Ўзбекистон металлургия заводи партия комитетининг секретари У. Тўрақулов, «Бекободцемремонт» корхонаси ишчиси Т. Ғаффоров, цемент комбинати машинисти Т. Тошмуҳамедов ва бошқалар интизомни мустаҳкамлаш, кадрларни танлаш, жой-жойига қўйиш ва тарбиялаш, бошланғич партия ташкилотлари жанговарлигини ошириш, коммунистларнинг авангардлигини таъминлаш юзасидан фикр-мулоҳазаларини билдирдилар. Партиянинг съездолди ҳужжатлари лойиҳалари юзасидан баъзи фикрларини айтдилар.

Конференцияда Тошкент область партия комитетининг секретари Ш. З. Камолхўжаев нутқ сўзлади.

Конференцияда Ўзбекистон ССР қурилиш министри Ф. Г. Потуремский иштирок этди.

Конференцияда муҳокама қилинган масалалар юзасидан қарорлар қабул қилинди, район партия комитети, район партия ташкилоти ревизия комиссиясининг янги составлари, Тошкент область партия конференциясига делегатлар сайланди.

* * *

Бекобод шаҳар партия комитетининг ташкилий пленуми бўлиб ўтди. **Э. М. Рўзиев** шаҳар партия комитетининг биринчи секретари **Л. Т. Панченко** шаҳар партия комитетининг иккинчи секретари. **Т. Я. Воронина** шаҳар партия комитетининг секретари қилиб сайландилар.

Б. ПУЛАТОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

ПРИНЦИПИАЛЛИК ЕТИШМАГАНДА...

ҒАЛАБА

Кейинги пайтларда қолоқлар қаторига тушиб қолган «Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхози бу йил пахта тайёрлаш планини ошириб адо этди. Энг муҳими, ҳосилнинг асосий қисми юқори сортларга топширилди. 11 минг тонна «оқ олтин» машиналарда териб олинди. Шу ҳисобга совхознинг 3,5 миллион сўмлик фойда олиши мўлжалланяпти.

Бу муваффақиятларга эришишда совхоз раҳбарлари ва мутахассисларининг ташаббускорликлари, топширилган иш учун масъулиятни чуқур ҳис этишлари катта роль ўйнади. Район партия конференциясида билимдон, янгиликни сеза биладиган, ташаббускор, масъулиятни зиммасига олишга тайёр турадиган, ишчан раҳбарлар қаторида «Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхозининг директори Р. И. Каримов, экспериментал-ремонт-механика заводининг директори З. Р. Муртазаев, қишлоқ қурилиш комбинатининг бошлиғи Н. М. Ем, партия комитетларининг секретарлари Т. М Калтурсунов, А. Н. Ахременко, М. П. Сафронова, Т. Худойбердиева, Э. Г. Нам, Е. П. Боровиковаларнинг номлари тилга олинди.

Районда бундай кадрлар кўп. Фақат қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришида олий ва ўрта махсус маълумотга эга бўлган 1600 нафар мутахассис меҳнат қилмоқда. Уларнинг ҳар беш нафаридан бири коммунистдир. Район партия ташкилоти ҳисобидаги коммунистларнинг 1548 нафари махсус маълумотга эга. Бу кадрларнинг фидойилиги ва жонкуярлиги туфайли ўн биринчи беш йилликда районни иқтисодий ва социал ривожлантиришда бир мунча муваффақиятларга эришилди. Давлатга 289 минг тонна пахта, 569 минг тонна каноп пояси, 39 минг тонна гўшт, 99 минг тонна сут, 33 минг тонна балиқ топширилди. 399 миллион сўмлик саноат маҳсулотлари ишлаб чиқарилди. 55 миллион сўмлик капитал маблағ ўзлаштирилди.

Аммо конференцияда ҳисобот доклади қилган район партия комитетининг биринчи секретари Ю. Т. Толипов, музокараларда сўзга чиққан Гул луб заводининг директори М. Алимбоев, «Коммунизм» колхозининг механизатори З. Рўзматова, «Ленинград» колхозининг пиллачилик бўйича бригада бошлиғи Т. Маманқулова ва бошқаларнинг нутқларида таъкидлаб ўтилганидек, ҳали ҳам кадрлар, айниқса, раҳбар кадрлар билан ишлашда жиддий камчиликлар учраб турибди. Қатор корхона, ташкилот ва хўжаликларда раҳбарликка эскича ёндошилаётганлиги, кадрларнинг ўз ишларига танқидий кўз билан қарамасликлари оқибатида белгиланган план топшириқлари барбод қилинмоқда, хўжасизликка йўл қўйиляпти.

Конференцияда каноп поясини қайта ишлаш корхоналарининг фаолияти кескин танқид қилинди. Фақат ўтган йилнинг ўзида Солдатское, Қўрғонча, Новожизненск, Уяли, Кетмонтепа луб заводларида 10 минг тоннадан кўпроқ хом ашё ортиқча сарфланди.

Чорвачиликдаги аҳвол ҳам талабга жавоб бермайди. Ўн биринчи беш йиллик давомида колхоз ва совхозларда ферма ва комплексларни реконструкция қилиш, янгиларини қуриш учун 5,7 миллион сўмлик капитал маблағ сарфланди. Шунга қарамасдан чорва маҳсулдорлиги камайиб кетмоқда. Жумладан, ўн биринчи беш йилликнинг ўтган тўрт йилида гўштга топширилган қорамолларнинг ўртача тирик вазни 61 килограммга, сигирлар маҳсулдорлиги 723 килограммга камайтириб юборилди. Бунинг асосий сабаби озуқа базасини мустаҳкамлашга етарлича эътибор берилмаётганлигидадир 1985 йилда ҳар гектар суғориладиган майдондан олинган беда пичани 1981 йилдагидан 40, ҳашаки лавлаги — 21, силос — 135 центнер кам бўлди. Ҳозир чорвачилик зарар келтирадиган тармоққа айланиб қолган. Район бўйича беш йилликнинг ўтган тўрт йилида чорвачиликдан 8 миллион сўмликдан кўпроқ зиён кўрилди.

Ветеринария хизмати яхши йўлга қўйилмаганлиги туфайли хўжаликларда чорва моллари кўплаб касал бўлмоқда. Шунинг оқибатида 1985 йилнинг ўзида кўплаб қорамол мажбуран сўйиб юборилди.

«Сергели» совхоз-саноат комплекси ишида айниқса катта камчиликлар учрамоқда. Бу ерда 1984 йилнинг ўзида анчагина бош қорамол мажбуран сўйиб юборилди. Уларнинг ҳар бирининг ўртача тирик вазни атиги 208 килограммни ташкил этди. Озғин молларни сўйиб юбориш ҳисобига хўжаликда 200 тоннадан кўпроқ гўшт етиштириш имконияти қўлдан бой берилди.

Хўжаликка раҳбарлик қилишдаги жиддий камчиликлари, хизмат вазифаларини суиистеъмол қилганликлари ва бошқа қонунбузарликлари учун 28 нафар раҳбарни алмаштиришга тўғри келди. Уларнинг аксарият кўпчилиги партиявий жавобгарликка тортилди. «Балиқчи» ишлаб чиқариш бирлашмасининг собиқ директори В. Н. Труш, пахта тозалаш заводининг собиқ директори А. Мадаминов, «Москва» колхозининг собиқ раиси И. Шубладзе эса КПСС сафидан ўчирилди.

Шунга қарамасдан район партия комитети ва бошланғич партия ташкилотлари кадрларни танлаш, жой-жойига қўйиш ва тарбиялашда ҳали ҳам камчиликларга йўл қўймоқдалар. Жумладан, Қўрғонча луб заводининг собиқ директори А. Абдуғаниев, «Коммунизм» колхози партия комитетининг собиқ секретари К. Эшмуродовлар ўзларига билдирилган ишончни оқлай олмадилар.

Хўжаликни моҳирона юритиш билан бир қаторда меҳнаткашларнинг турмуш шароитларини яхшилаш тўғрисида муттасил ғамхўрлик қилиш ҳар бир раҳбарнинг бурчидир. Аммо қатор корхона ва ташкилотлар, хўжаликларда турар-жойлар, маданий-маиший объектлар қурилишига ,қишлоқларни ободонлаштиришга етарлича аҳамият берилмаяпти. Райондаги 71-колхозлараро механизациялашган кўчма колонна, 64-механизациялашган кўчма колонна коллективлари бу объектларни қуриш планларини муттасил бажармай келяптилар. Чала қурилишлар ҳажми ортиб бормоқда.

Конференция қатнашчилари партиянинг съездолди ҳужжатларини ишчанлик билан муҳокама қилдилар. Музокарада сўзга чиққан «Заря коммунизма» колхозининг аъзоси Р. Ким КПССнинг янги таҳрирдаги Программаси лойиҳаси иккинчи қисми иккинчи бўлимининг «Социалистик ишлаб чиқариш муносабатларини, бошқарув системасини ва хўжалик юритиш методларини такомиллаштириш» бўлимининг сўнгги абзацидаги «Омманинг фан-техника тараққиётини жадаллаштиришга, меҳнат унумдорлигини ўстиришга, ресурслардан тежаб-тергаб фойдаланишга, ишлаб чиқариш самарадорлигини ва маҳсулот сифатини оширишга, унинг таннархини камайтиришга, аниқ-пухта меҳнат маромини ҳамда шартнома мажбуриятларини ўз вақтида бажарилишини таъминлашга...» сўзларидан сўнг **«ҳали фойдаланилмаётган резервларни қидириб топиш ва ишга солишга»** сўзларини қўшиб қўйишни таклиф этди.

Конференцияда халқ депутатлари Тошкент область Совети ижроия комитети раисининг ўринбосари Г .Б. Йўлдошева нутқ сўзлади.

Конференцияда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети қишлоқ хўжалиги бўлими мудирининг ўринбосари Э. М. Ҳасанов иштирок этди.

Конференцияда муҳокама қилинган масалалар юзасидан қарорлар қабул қилинди, район партия комитети, район партия ташкилоти ревизия комиссиясининг янги составлари, область партия конференциясига делегатлар сайланди.

* * *

Ғалаба район партия комитетининг ташкилий пленуми бўлиб ўтди. Пленумда **Ю. Т. Толипов** район партия комитетининг биринчи секретари, **Г. А. Аседова** район партия комитетининг иккинчи секретари, **М. Т. Тиллабоев** район партия комитетининг секретари қилиб сайландилар.

Э. ЭРНАЗАРОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

ИШ УСЛУБИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРАЙЛИК

СОБИР РАҲИМОВ

Район партия комитети янги талаблардан келиб чиқиб, асосий бўғинлар —бошланғич партия ташкилотларига таяниб, коммунистлар фикр-мулоҳазаларини ҳисобга олиб ўз иш услуби ва методларини ўзгартиришга ҳаракат қилмоқда.

Аввалги ҳисобот-сайлов конференциясидан буён ўтган вақт ичида райком ва бошланғич партия ташкилотлари коммунистлар билдирган танқидий мулоҳаза ва таклифларнинг аксариятини амалга ошириш йўлида изчил иш олиб бордилар.

Бош кийимлар фабрикаси бригадири, конференция делегати К. Бердиева таклифига биноан корхонани реконструкция қилишни тугаллаш масаласи район партия комитетида махсус муҳокама қилинди. 6-қурилиш тресты бригадири коммунист С. Котов таклифи бўйича ёш коммунистлар мактаблари фаолияти анча яхшиланди. Н. Мансурова ва бошқа делегатлар меҳнаткашларнинг дам олиши ва маданий ҳордиқ чиқаришини янада яхшилаш лозимлигини ўртага қўйган эдилар. Ана шу масала район партия активи йиғилишида кўриб чиқилиб, бадиий ҳаваскорликни ривожлантириш тадбирлари белгиланди. Ҳозир районда 910 та бадиий ҳаваскорлик коллективи фаолият кўрсатмоқда, улар 4 мингдан ортиқ кишини қамраб олган. Партия ветеранларини жамоатчилик ишига жалб этиш хусусидаги ўринли таклиф ҳам амалга оширилди.

Делегатларнинг кўпгина таклиф ва танқидий мулоҳазалари социалистик мусобақани ташкил этишни яхшилашга қаратилган эди. Ишлаб чиқариш илғорларининг «Беш йилликда ўн йиллик топшириғини бажарайлик», «Беш йиллик план — уч йилда», «КПСС XXVII съездига — 27 зарбдор ўн кунлик» шиорлари остидаги ватанпарварлик ҳаракатлари кенг қўллаб-қувватланди. Натижада 150 дан ортиқ ишлаб чиқариш илғорлари ва новаторлари ҳозироқ икки беш йиллик топшириғини бажариб қўйдилар. Айни пайтда ўн учинчи беш йиллик ҳисобига ишлаётган пешқадамлар орасида «Миконд» заводи йиғувчиси Зайтуна Каттабекова, ирригация бўйича давлат конструкторлик бюроси ишчиси Александр Демочко, бош кийимлар фабрикаси тикувчи-мотористкаси Фарида Йўлдошева ва бошқалар бор.

Меҳнат коллективларининг фидокорона ишлаши туфайли район саноати муддатидан илгари, 22 ноябрда маҳсулот ҳажми бўйича беш йиллик топшириғини бажарди. Бу ютуққа «Миконд», чинни буюмлар, ремонт-экскаватор, шина-ремонт заводлари, «Ташкентмрамор» ишлаб чиқариш бирлашмаси, ирригация бўйича давлат конструкторлик бюроси, ўйинчоқлар фабрикаси ва бошқа корхоналарнинг коллективлари айниқса катта ҳисса қўшдилар.

— Иқтисод ва тежамкорлик бўйича Бутуниттифоқ кўригида,— деб таъкидлади ҳисобот доклади қилган ўртоқ Ш. М. Хожимуродов,— барча корхоналар ва ташкилотлар қатнашмоқдалар. Бу беш йиллик бошидан буён 30 миллион киловатт-соат электр энергияси, 110 минг гигакалорий иссиқлик энергияси, 4400 тонна қора металлар прокати, цемент ва бошқа материалларни иқтисод қилиш имконини берди.

Район ташкил топганига ўн беш йил бўлди. Лекин бу ердаги жуда катта бунёдкорлик ишлари айниқса кейинги йилларда кучайди. Натижада район қиёфаси тубдан ўзгариб кетди. Эски, кўримсиз уй-жойлар ўрнида янги, обод микрорайонлар вужудга келди. Марказ-17, Марказ-18, Б-1, Б-3, Тансиқбоев-1, 2, 3, ТошМИ массивлари шулар жумласидандир. 24 мингдан ортиқ киши уй-жой шароитини яхшилади.

Докладчи ва сўзга чиққан нотиқлар капитал қурилишда қўлга киритилган ютуқлар билан бирга бинокорлар ишидаги жиддий нуқсонларни ҳам очиб ташладилар. Кейинги йилларда уй-жой массивларини савдо, умумий овқатланиш объектлари, мактаб ва болалар боғчалари, медицина муассасалари, маиший хизмат корхоналари билан бир вақтда фойдаланишга топшириш ҳақида етарли қайғурилмаяпти.

Район бўйича иш вақтининг беҳуда кетиши ҳамон юқори даражада турипти. Биргина кейинги ўн ой ичида 18 минг киши-куни беҳуда йўқолди. Шу сабабли 800 минг сўмлик маҳсулот кам ишлаб чиқарилди.

Конференцияда кадрлар билан ишлашни такомиллаштириш, уюшқоқлик ва интизомни мустаҳкамлаш масалаларига катта эътибор берилди. Кейинги вақтда раҳбар кадрларга талабчанлик кучайди. Уларнинг ўз хизмат ва партия топшириқларини қандай бажараётганликлари, турмушда, коллективда ўзларини қандай тутаётганликлари пухта назорат қилинадиган бўлиб қолди. Кейинги бир ярим йил ичида район партия комитетининг бюроси раҳбар кадрларнинг шахсий иши муҳокама қилинган 26 масалани кўриб чиқди, 44 коммунистнинг хизмат ва партия топшириғини бажариш борасидаги ҳисоботларини тинглади. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XVI пленуми талаблари асосида бир қанча раҳбар кадрларнинг фаолияти жиддий муҳокама қилинди, ишда, шахсий ҳаётда катта камчиликлар ва хатоларга йўл қўйган раҳбарларнинг баҳридан ўтилди. Улар орасида 5-автопаркнинг собиқ директори У. Ражабов, «Ташгоркоопторг» директори Т. Темникова, «Узгипросельхоз» институти директори Д. Ҳамдамов, ошхоналар тресты директори Г. Каримова, РСУнинг кўкаламзорлаштириш бўйича бошлиғи Р. Айзикович, район комсомол комитетининг биринчи секретари Т. Умархўжаевлар бор. «Компрессор», агрегат, ремонт подшипник заводлари, Тошкент ўйинчоқлар фабрикасининг раҳбарлари ҳам ўзгартирилди.

Делегатлар район партия комитети, бошланғич партия ташкилотлари идеология, оммавий-сиёсий ишларни ҳам партиянинг талабларига мувофиқ тўла қайта қураолмаганлигини таъкидладилар. Идеология кадрларини танлаш, жой-жойига қўйиш ва тарбиялашда жиддий камчиликлар мавжуд. Яқинда «Билим» жамияти район ташкилоти аъзоларини аттестациядан ўтказиш вақтида 500 дан ортиқ киши етарли малакага эга эмаслиги маълум бўлди. Район ветеранлар советининг раиси Н. Цапенко, В. И. Ленин номидаги ТошДУ партия комитети секретарининг ўринбосари Л. С. Кременцева, педиатрия илмий-текшириш институти директори Т. Даминов ва бошқалар райондаги катта илмий кучлардан меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялашда, оммага сиёсий таъсир ўтказишда етарли фойдаланилмаётганлигини таъкидладилар.

Конференцияда Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раисининг биринчи ўринбосари В. К. Михайлов нутқ сўзлади.

КПСС Марказий Комитетининг сектор мудири В. И. Бессарабов, Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Б. Ф. Сатин конференция ишида иштирок этдилар.

Конференцияда муҳокама қилинган масалалар юзасидан қарорлар қабул қилинди, район партия комитети, район партия ташкилоти ревизия комиссиясининг янги составлари, Тошкент шаҳар ва область партия конференцияларига делегатлар сайланди.

* * *

Ташкилий пленумда **Т. М. Аҳмедов** Собир Раҳимов район партия комитетининг биринчи секретари, **А. Ф. Крисин** район партия комитетининг иккинчи секретари, **Н. И. Иброҳимова** район партия комитетининг секретари этиб сайландилар.

С. МУСАЕВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

ЮКСАК ТАЛАБЧАНЛИК РУҲИДА

(Боши биринчи бетда).

Олмалиқ, Ангрен, Янгиобод, Янгийўл шаҳарлари ва Янгийўл район ҳисобот-сайлов партия конференциялари ҳам бўлиб ўтди.

Конференцияларда Ангренда Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Ғ. Х. Қодиров, Олмалиқда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети қурилиш ва шаҳар хўжалиги бўлими мудирининг ўринбосари П. И. Синекопов, Янгийўл районида Тошкент область касаба союзлари Совети раиси А. В. Браилов нутқ сўзладилар.

Конференциялар ишида Ангренда Тошкент область партия комитетининг иккинчи секретари С. М. Нестеренко, Янгийўл районида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети пропаганда ва агитация бўлими мудири С. Қ. Қурбонов, Янгийўл шаҳрида Тошкент область ижроия комитети раисининг биринчи ўринбосари А. Ф. Клепиков, Янгиободда Тошкент область ижроия комитети раисининг ўринбосари Т. Й. Йўлдошев иштирок этдилар.

Ташкилий пленумларда **М. М. Мирқосимов** Олмалиқ шаҳар партия комитетининг биринчи секретари, **Ю. Н. Беланов** шаҳар партия комитетининг иккинчи секретари, **Н. А. Калимулина** шаҳар партия комитетининг секретари;

В. В. Березовский Ангрен шаҳар партия комитетининг биринчи секретари, **О. Турғунов** шаҳар партия комитетининг иккинчи секретари, **З. А. Ермолина** шаҳар партия комитетининг секретари;

Н. Г. Носков Янгиобод шаҳар партия комитетининг биринчи секретари, **А. В. Крайнов** шаҳар партия комитетининг иккинчи секретари, **Л. И. Колдашова** шаҳар партия комитетининг секретари;

А. С. Раззоқов Янгийўл шаҳар партия комитетининг биринчи секретари, **В. И. Крючков** шаҳар партия комитетининг иккинчи секретари, **М. Нуритдинова** шаҳар партия комитетининг секретари;

Ш. О. Дадабоев Янгийўл район партия комитетининг биринчи секретари, **Э. П. Карпенко** район партия комитетининг иккинчи секретари, **Р. Тожибоев** район партия комитетининг секретари этиб сайландилар.

КПСС XXVII СЪЕЗДИ

«ҚИРҚҚИЗ» БУЛОҚЛАРИ

Паркент районидаги «Ленинобод» совхозида чорвадорларга маданий-маиший хизмат кўрсатиш тажрибасидан

● БУЛОҚ суви ер сийнасидан, тоғу тошлардан силқиб оқиб чиқади. Шунинг учун бўлса керак ғоятда тиниқ, мусаффо, салқин, хуштаъм. Агар таъбир жоиз бўлса сут соғувчи қизларимизнинг қалби тиниқлиги, тозалигини ана шу булоқ сувига ўхшатиш мумкин. Қалби тоза одамнинг эса меҳнати унумли, баракали, мароқли бўлади. Чорак асрдан ортиқ хўжаликка раҳбарлик қилаётган, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг ветерани Тоживой ака Ризаев ҳар гал фермада бўлганида ана шу ҳақда ўйлайди. Сут соғувчилар, молбоқарлар билан учрашганида уларнинг кўнглини кўтариб, руҳлантиришга ҳаракат қилади. Лекин, қарс икки қўлдан. Ҳозирча уларга ҳамма шарт-шароитни яратиб бериш йўлидан борилялти.

Ферма — чорвадорнинг иккинчи уйи. У эрта тонгдан бу ерга ишга келгач, меҳнат қилиш билан бирга ўзини гўё уйидагидек ҳис қилиши керак. Бунинг учун эса шароитни ҳар жиҳатдан яхшилаш зарур.

...Бундан уч йил илгари директор ана шу масалани кўпчиликнинг муҳокамасига ташлади. Ҳамма унинг фикрини қўллаб-қувватлади. Шу куни совхознинг ўз маблағи ҳисобига чорвадорлар уйи қуришга аҳд қилдилар. Бу ишга директорнинг ўзи бош-қош бўлди. Совхоз прораби Ўринбой Шамсиев, қурувчилардан Ўткир Убайдуллаев, Холмат Жалилов, Илҳом Ҳасанов сингари азаматлар қўлбола лойиҳа асосида ишни кучайтириб юбордилар. Чорвадорлар ҳам қараб туришмади. Ҳашар уюштирилди. Шундай қилиб 1984 йилда чорвадорлар уйи қуриб битказилиб, фойдаланишга топширилди.

— Фермада асосан қизлар ишлашади,— деди директор.— Тўғри, ҳозир улар озчиликни ташкил этишади. Лекин ферма истиқболи ҳақида ўйлашимиз керак. Шунинг учун ҳам бу уйга «Қирққиз» деб ном қўйсак. Ҳаммага маъқул тушди бу таклиф.

Чорвадорлар уйи керакли асбоб-анжомлар билан жиҳозланди. Ҳамма шароитлар муҳайё қилинди.

— Илгарилари эрталабки соғиндан сўнг кўпгина соғувчиларимиз уйга бориб келиш ҳаракатига тушиб қолишарди. Энди бўлса кўпчилик шу ерда қолади. Бемалол дам олиб, ҳордиқ чиқаради. Кайфият яхши бўлгач, ишда ҳам унум бўладида. Чорвадорлар уйи фойдаланишга топширилгач, кўп ўтмадию, қизлар яратаётган сут булоғининг кўзи каттароқ очилиб, кўрсаткичлар кескин яхшиланди.

...ЗАРКЕНТ қишлоғи адирлари этагига жойлашган ферма биноси. «Қирққиз» чорвадорлар уйи олдидаги ерларга ҳар хил гуллар экиб қўйилган. Бу ерда қизил байроқ ҳилпираб турибди. Ўтган ўн кунликда тажрибали сут соғувчи Рисқиби Ҳожиева ғолиб чиқди. Бу байроқ унинг шарафига ҳилпираб турган эди.

Ичкарига кирамиз. Кўрсаткич тахталардаги ёзувларда фермада йил давомида ўтказиладиган оммавий-сиёсий тадбирларнинг мазмуни акс эттириб қўйилибди. Уларни кўздан кечириб, бу ердаги оммавий-сиёсий ишларни йўлга қўйишда район раҳбарлари, мутахассислари, хўжалик раҳбарлари ва мутахассислари, ветеранлар актив қатнашаётганлигини билиб олдик.

Ўнг томондаги катта залга кирамиз. Стол устида газета-журналларнинг янги сонлари. Сут соғувчи қизлар эса эрталабки соғиндан сўнг дам олиб, телевизор кўриб ўтиришибди.

Қўшни хоналарни бирма-бир айланамиз. Дам олиш хоналари дид билан ясатиб қўйилибди. Мажлислар зали, душхона, ҳамма-ҳаммаси кўркам ва саранжом-саришта, бамисоли курорт дейсиз бу ерни.

— Ниятимиз холис экан, —деди Тоживой ака,— сут соғувчи қизларимизнинг туриш-турмуши, яшаш тарзига ҳамманинг ҳаваси келаяпти. Мени ҳам сут соғувчиликка қабул қилсангиз, деб ариза берганлар сони кўпайиб кетди. Биз онахон сут соғувчи Рафиқа Эргашева билан маслаҳатлашиб олдик. Имконият бўлди, дегунча биринчи навбатда Гулнора Фатхуллаева, Минаввар Эрова, Раъно Шодиева, Мавлуда Қуттиеваларни фермамизга қабул қиламиз.

Ўйлаб қоласан киши: яширишнинг ҳожати йўқ. Сут соғувчининг меҳнати анча оғир. У эрта тонгдан кеч қоронғу тушгунгача фермада меҳнат қилади. Лекин агарда имконият яратиб берилса бу касбни эгаллашга бел боғлаган талабгорлар кўпайиб кетар экан. Буни совхоз тажрибаси кўрсатиб турибди.

Алоҳида машина ажратилган. У сут соғувчиларни махсус график асосида эрталаб фермага олиб келиб қўяди. Кечқурунги соғиндан сўнг шу машина уларни уй-уйига элтади. Сут соғувчи қизлар бўш вақтларида зерикиш нималигини билмайдилар.

Мутолаа қиладилар. Маслаҳатлашадилар. Тажриба алмашадилар. Ғамхўрликка яраша унумли меҳнат қилиш учун курашадилар.

ФЕРМАДА 395 соғин сигир бор. Бу сигирлар 17 сут соғувчига бириктирилган. Шу кунларда ҳар бир сигирдан 7—8 килограммдан сут соғиб олинмоқда. 1 декабрь куни давлатга сут сотиш йиллик плани ошириб бажарилди. 680 тонна ўрнига 714 тонна сут сотилди. Гўшт плани ҳам анча ошириб адо этилди.

...Ферманн айланамиз. 200 бошга мўлжалланган комплексда молбоқарлар охурларга ем-хашак тўлдиришмоқда. Сигирлар эса очиқ майдонда яйратилаётган эди. Хоналар топ-тоза. Чиқиндилар кўзга ташланмайди. Фурсатдан фойдаланиб молбоқар Ашир Хожиевни суҳбатга тортдик.

— Бизнинг маошимиз ҳам сут соғувчилар эришадиган натижага боғлиқ,— дейди у кулиб,— молларни қанчалик тўйдириб боқсак, белгиланган семизликда сақласак, сутни шунча кўп беради. Ана шунга яраша биз оладиган ҳақ ҳам мўмай бўлади. Ўртачаси 200 сўмдан ошаяпти.

— Сут соғувчиларимизнинг маоши эса 300 сўмданга айланмоқда,— қўшимча қилди ферма мудири.

Озуқа цехига ўтдик. Агрегатлар тинимсиз ишлаб турибди. Уларнинг бир меъёрда ишлашини эса Нишонбой Тожибоев кузатмоқда. Ўз касбига меҳр қўйган, азамат, садоқатли йигит. Фермада 1200 бошга яқин қорамол бор. Уларнинг ҳаммаси озуқа цехида қайта ишланиб витаминлар билан бойитилган ем-хашак билан вақтида таъминлаб турилиши керак. Бунда Усмон Йўлдошевнинг ҳам хизмати катта бўлаётир.

Хуллас, фермада иш қизғин эди.

— Ҳар ҳафтанинг шанбасида чорвадорлар куни ўтказилиши қатъий одат қилиб белгиланган,— дейди ферма мудири,— Шу куни биз бир ҳафталик ишларимизга якун чиқарамиз. Яхши ишлар, тажрибалар мақталади. Кимки хатога, камчиликка йўл қўйган бўлса, бепарволик қилиб маҳсулот етиштиришни бироз камайтирган бўлса, унга ётиғи билан тушунтирамиз.

Кечаги шанба ҳам ғоятда мазмунли ўтди. РАПО бош зоотехниги Йўлчибой Убайдуллаев фермамизга келган эди. У чорвадорларга халқаро аҳволдаги янгиликлардан сўзлаб берди. Районда чорвачиликнинг аҳволи қандай эканлиги ҳақида гапирди. Ана шундан сўнг фермамиздаги ишни бирма-бир таҳлил этди. Кўпгина фойдали маслаҳатларни, таклифларни ўртага ташлади. Мусобақа ғолиблари Омонбиби Қуттиева, Ашурби Ражабова, Ҳолби Ҳаитматова, Усмон Эргашев, Шерик Ражабовларни қизғин табрикладик. Биринчи ўринни эгаллаган сут соғувчига 20 сўм, молбоқарга 15 сўм пул мукофоти таъсис этилган эди. Бу мукофотлар тантанали равишда топширилди.

Кундалик ишга ҳар куни якун чиқариб, бу якунларни ҳафтанинг шанба кунлари умумлаштириш, камчиликларни рўй-рост очиб ташлаш ферма кўрсаткичларини яхшилашда муҳим омил бўлаяпти.

Лекин, ҳали фойдаланилмаётган резервлар, имкониятлар, ҳал этилиши лозим бўлган муаммолар йўқ эмас, албатта. Директор ана шу хусусда кўп ўйлайди.

— КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ М. С. Горбачев Целиноградда бўлиб ўтган партия-хўжалик активи йиғилишида моллар бош сонини кўпайтирмасдан туриб, маҳсулот етиштиришни кўпайтиришдек муҳим масалани ўртага қўйди. Бунинг учун чорвачиликни интенсив ривожлантириш, ем-хашак билан таъминлаш масаласини ҳал этиш зарур. Фермадаги молларнинг ҳаммасини сер-сут, зотли моллар билан тўлдиришимиз керак. Лекин масаланинг иккинчи томони ҳам бор. Ветеринария, зоотехника хизмати яхши бўлсаю, лекин емиш кам бўлса, албатта, маҳсулдорликни ошириб бўлмайди. Рациондаги озуқа қанчалик хилма-хил, тўйимли бўлса сут шунчалик кўпаяди, мол яхши семиради. Лекин биз бунга тўла эришолмаяпмиз. Бунинг сабаби сув тақчиллигидир. 500 гектар лалми бедапоямиз бор. Эрта баҳорда бир ўриб оламиз, холос. Қани энди шу ерларга сув чиқарилса. Айрим хўжаликларга ўхшаб 5—6 марта эмас, лоақал уч марта ўриб олиш имкониятига эга бўлсак. Шунинг ўзи чорвамизнинг кўк массага бўлган эҳтиёжини тўла қондирар эди.

СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1986—1990 йилларга ҳамда 2000 йилгача бўлган даврга мўлжалланган Асосий йўналишлари лойиҳасида **«озуқа ишлаб чиқариш бутун чоралар билан ривожлантирилсин, дала ва яйлов ўтлоқларда озуқа етиштиришни интенсивлаш асосида дағал ва ширали озуқа ишлаб чиқариш анча кўпайтирилсин,** деб бежиз айтилмаган. Биз бу ҳақда ўйлар эканмиз, **лойиҳада яйлов-баҳорикор ерларга янги насос қурилмалари асосида каналлардан сув чиқаришни йўлга қўйиш масаласи ҳам кўзда тутилса дуруст бўларди деб ҳисоблаймиз.** Бундай имконият бизда ҳам бор. Шундоққина ёнимиздан Паркент канали оқиб ўтади. Лекин мутасадди ташкилотлар насослар масаласида бизга ҳозирча кўрсатадиган ёрдамининг истиқболини сезмаяпмиз.

Ўйлаймизки, келажакда бу муаммолар ҳал этилади.

...СОВХОЗДАН қайтар эканмиз, ферманинг тепа томонидаги тоғ ёнбағирларини кузатдик. Узоқдан катта цистерна кўзга ташланди.

— Унда нима сақланади, — сўрадик директордан.

— Тоғ этагида катта булоқ бор,— деди директор,— ана шу булоқ суви трубалар орқали қишлоққа — фермага келиб етади. Аввал цистернага келиб қўйилади. Ўша цистернага 25 тонна сув кетади. Келгусида шундай цистерналардан иккитасини ўрнатмоқчимиз.

Директорнинг бу сўзларини эшитиб, сув муаммоси ҳақида бекорга жон куйдирмаётганлигини ҳис этдик. Ҳа, ҳозирча булоқ сувлари ферма томирида қон бўлиб оқяпти. Агар бу сувлар ёнига каналдан насос орқали олинадиган сувлар қўшилса борми, у ҳолда далалар, фермаларнинг саховати икки-уч ҳисса кўпаяди, лобар сут соғувчи қизлар яратадиган сут булоқлари янада қайнаб тошади.

Н. РИХСИЕВ.
Ш. УМУРЗОҚОВ.

«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбирлари.

Суратларда: (юқоридан пастга) **чорвадорлар уйининг умумий кўриниши; бош зоотехник Ҳолмат Холмонов чорвадорлар билан биргаликда съездолди ҳужжатларини муҳокама қилмоқда; соғувчилардан Барно Баратова (чапда) ва Муқаддас Жўрабоевалар дам олиш хонасида; озуқа цехи бир меёрда ишлаб турипти.**

А. Абалян фотолари.

ЧЕТ ЭЛ ХАБАРЛАРИ

ЖЕНЕВА УЧРАШУВИДАН СЎНГ

◆ ДЕҲЛИ. КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевнинг АҚШ президенти Р. Рейган билан учрашуви ядровий қуролланиш пойгасига чек қўйиш, бутун инсониятнинг хавфсизлигини таъминлаш мақсадида бундан буёнги Совет-Америка музокаралари учун қулай шароит яратди, дейилади Ҳиндистон Коммунистик партияси миллий кенгашининг Бош секретари Ч. Ражешвар Раонинг бу ерда тарқатилган баёнотида. Ҳужжатда таъкидланишича, Женева музокараларининг якунларини халқаро жамоатчилик тинчлик кучларининг ғалабаси деб баҳолади. Уруш оловини ёқувчиларни жиловлаб қўйиш учун ва олий даражадаги Совет-Америка учрашувининг олижаноб мақсадлари рўёбга чиқарилиши учун тинчлик йўлидаги ҳаракатни кучайтириш зарур.

◆ ВАШИНГТОН. Вакиллар палатаси ташқи ишлар комитетининг раиси Д. Фэселл Женевада олий даражада ўтказилган учрашув якунларини Совет-Америка муносабатларини соғломлаштириш йўлидаги биринчи қадам, деб баҳолади.

У АҚШнинг ажнабий давлатлардаги элчилари билан учрашувда сўзлаган нутқида «Женева музокараларининг ҳамкорлик учун муҳит вужудга келтириш борасидаги муваффақияти, Совет-Америка муносабатларининг энг асосий соҳаларидаги реал ва конкрет натижалар билан тез мустаҳкамланиши керак», деб таъкидлади.

Женевада «фойдали битимлар имзоланди», деб уқтирди конгресс аъзоси. Учрашув музокараларни икки томонлама ва халқаро муносабатларнинг энг муҳим проблемалари юзасидан олий даражада, ташқи ишлар министрлари ва экспертлар даражасида давом эттириш учун асос солди.

(ТАСС).

МЕДИКЛАР ҲАМКОРЛИГИ

БУДАПЕШТ. Совет ва венгер медикларининг медицинанинг ҳамма соҳаларида ҳамкорлик қилиш тўғрисидаги беш йиллик плани яқинда Будапештда имзоланди. Ўттиз йилдирки, соғлиқни сақлаш муассасалари ҳамда медицина илмий-тадқиқот марказларининг ходимлари ўртасидаги ҳамкорлик муттасил муваффақиятли ривожланиб келмоқда. Шу беш йилликнинг ўзидаёқ Совет Иттифоқи ва Венгрия медиклари биргаликда ишлаб чиқилган юзга яқин янги диагностика методлари, 18 та илғор ўқув методикасини жорий этдилар. Мамлакат тадқиқотчилари замонавий медицина тараққиёти учун муҳим аҳамиятга эга бўлган бешта ноёб илмий асарни тайёрлаб, нашр этдилар. Янги беш йилликда соғлиқни сақлаш ва медицина соҳасидаги совет-венгер ҳамкорлиги яна ҳам равнақ топади.

(ТАСС).

СОВЕТ БУЮРТМАСИ БИЛАН ТАЙЁРЛАНГАН КЕМА

БЕРЛИН. Висмар шаҳридаги Матиас Тезен номли кемасозлик корхонасининг меҳнаткашлари совет буюртмачиларига янги транспорт-совутиш кемасини топширдилар. Шундай қилиб, кемасозлар беш йиллик якунловчи йилининг ишлаб чиқариш программасини анча илгари бажариб қўйдилар.

Герман Матерн номи билан аталган янги кема Узоқ Шарқ денгиз пароходчилигининг балиқ овлаш флотилиясига келиб қўшилади. Бу кема бир рейсда қарийб 7,5 минг тонна музланган балиқ таший олади.

(ТАСС).

10 ДЕКАБРЬ—ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИ КУНИ

Айбдори — империализм

1985 йилнинг декабрь ойида ҳар бир инсоннинг ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш билан боғлиқ бир қатор саналар нишонланади. Бундан 35 йил муқаддам, 1950 йилнинг 10 декабрида Бирлашган Миллатлар Ташкилоти инсон ҳуқуқлари кунини нишонлашга қарор қилган эди. Йигирма беш йил илгари — 1960 йилнинг 14 декабрида эса БМТ Бош ассамблеяси СССР ташаббуси билан мустамлака мамлакатлар ва халқларга мустақиллик бериш тўғрисидаги декларацияни қабул қилди. Шу йил 21 декабрда БМТ Бош ассамблеяси ирқий камситишнинг барча кўринишларини йўқотиш тўғрисидаги халқаро конвенцияни тасдиқлаганига йигирма йил тўлади.

Кўриниб турибдики, жаҳон ҳамжамияти мустамлакачилик ва ирқчиликка чек қўйиш тўғрисида қарорлар қабул қилгандан бери анча вақт ўтди. Лекин ҳозирги замон маданий турмуши учун шармандали бўлган бу ҳол ҳали ҳам мавжуд. Бу кескинликларга, турли можароларнинг келиб чиқишига сабаб бўлмоқда, кўпгина ёш давлатларга иқтисодий қолоқликни тезроқ бартараф этишларига тўсқинлик қилмоқда, буржуа жамиятидаги социал ва миллий зиддиятларни кучайтиряпти.

Буни Намибия ҳамон оккупация қилиб турилганлигини, Жанубий Африка Республикасидаги апартеид режими қитъадаги ва ҳатто ундан ташқаридаги сиёсий муҳитни заҳарлаётганлигини ҳам кўрсатиб турипти. Яқин Шарқда исроил сионистлари фаластин ва бошқа араб халқларига нисбатан ирқчилик сиёсатини ўтказмоқда.

Тинч, Атлантика ва Ҳинд океанларида, Кариб ҳавзасида Ғарб давлатларнинг мустамлакалари сақланиб қолганлиги мустамлакачилик ва ирқчиликни тўла-тўкис бартараф этиш муаммоси ҳал этилмаганлигидан далолат бермоқда. Бу мустамлакаларнинг кўпчилиги ядровий қурол-яроғ аслаҳахоналарига, уларни синаб кўриш майдонларига, кема ва самолётлар учун базаларга айлантирилган. Бу эса ўнлаб суверен давлатлар хавфсизлигига таҳдид солмоқда.

Қора танли миллионлаб кишилар ирқий камситишларга дучор бўлмоқдалар. Айниқса, Ғарбда кам сонли миллатларга, Осиё, Африка, Лотин Америкасидан келган кишиларга шундай муносабатда бўлинмоқда.

Қўшилмаган мамлакатлар мустамлака ва янги мустамлакачилик, ирқчилик ва апартеидга қарши актив кураш олиб бормоқдалар. Социалистик давлатлар бу курашни қатъий қўллаб-қувватламоқдалар. Бу Варшава Шартномаси Сиёсий Маслаҳат Комитетининг шу йил октябрь ойида бўлиб ўтган кенгашида яна бир марта таъкидланди. Бирлашган Миллатлар Ташкилотига аъзо бўлган кўпгина бошқа давлатлар ҳам мустамлакачилик ва ирқчиликни қоралайди.

Халқаро империализм ҳомийлик қилаётганлиги учунгина ана шу ўтмиш сарқитлари сақланиб қолмоқда. АҚШ мустамлака мамлакатлари ва халқларига мустақиллик бериш тўғрисидаги декларацияни қўллаб-қувватлашдан бош тортган бир неча давлатлардан бири бўлди. Америка Қўшма Штатлари БМТ томонидан 1965 йилда ишлаб чиқилган инсоннинг сиёсий, гражданлик, иқтисодий, социал ва маданий ҳуқуқлари тўғрисидаги битимларни амалга оширишда ҳам иштирок этмаяпти. 36 йилдан бери АҚШ конгресси БМТнинг геноцид жиноятининг олдини олиш ва бу жиноят учун жазолаш тўғрисидаги конвенциясини имзоламаяпти. АҚШ инсон ҳуқуқлари ва ҳатто-халқлар ҳуқуқларини қўпол равишда бузаётган ЖАР, Исроил ва бошқа режимларни қўллаб-қувватлаб келяпти.

Ҳозирги давр мустамлакачилари ва ирқчиларининг орқасида қудратли сиёсий, молиявий ва ҳарбий кучлар турганлиги учун ҳам инсон ҳуқуқларини амалга ошириш билан боғлиқ муаммоларни тўлиқ ҳал этиб бўлмаяпти. Шундан келиб чиққан ҳолда КПССнинг янги таҳрирдаги Программаси лойиҳасига ҳам алоҳида банд киритилган. Унда СССРнинг ривожланаётган ва барча қўшилмаган мамлакатлар билан дўстлиги ва ҳамкорлиги совет ташқи сиёсатининг асосий принципларидан бири бўлади, деб уқтирилади. Мустамлакачилик ва янги мустамлакачилик, ирқчилик ва апартеид қолдиқларига қарши курашда ана шу мамлакатлар билан ҳамкорлик қилишга катта эътибор берилади.

Ю. КУРИЦИН.
сиёсий шарҳловчи.
(АПН).

АТЕИСТИК ТАРБИЯГА — ЖИДДИЙ ЭЪТИБОР

Дуохонлар ва лақмалар

Кейинги пайтда Калинин районидаги Свердлов қишлоқ Советида истиқомат қиладиган Отакишевлар хонадонидан одам аримайдиган бўлиб қолди. Бу ерга узоқ-яқиндан Кимё Отакишеванинг «ўткир нафаси»дан «шифо» излаб келишадиган бўлди. Дуохон аёл эса аслида лақмаларнинг ҳамёнига тузоқ қўйган эди.

У дуохонлигини маҳалла-кўй олдида очиқ қиларди. Лекин Кимё Отакишеванинг қилмишлари газетада фош этилгандан сўнггина Свердлов қишлоқ Совети ижроия комитети, маҳалла активлари уни тартибга чақириш ҳаракатига тушдилар.

— Бу аёл қишлоғимиз номига доғ туширди, — деди газета мақоласининг муҳокамасига бағишлаб қишлоқ Советида ўтказилган мажлисда сўзга чиққан партия ветерани Қосим Маҳмудов. — У кишилар онгини заҳарламоқда. Маҳалла активлари эса бунга бефарқ бўлганлар.

— Бу ҳаммамиз учун сабоқ бўлиши керак, — деди маҳалла комитетининг раиси Зокир Ҳомидов.—Биз Кимёнинг содда кишиларни лақиллатиб келаётганлигини кўра-била туриб, уни бирор марта тартибга чақирмадик.

Свердлов номли совхоз партия комитетининг секретари Эркин Ҳакимов бу воқеа қишлоқда атеистик тарбияга эътибор камайиб кетганлигини кўрсатаётганлигини таъкидлади. Маҳаллаларда, хўжалик, корхона, ташкилотларда вақти-вақти билан атеистик мавзуда суҳбатлар ўтказилаётган бўлса ҳам улар юзаки бўлганлиги учун кўзланган натижани бермаяпти.

Буни яна бир бошқа мисол тасдиқлайди. Свердлов қишлоқ Совети ижроия комитети биносининг яқинида Нишонбой Расулов деган кимса истиқомат қилади. У кўпроқ «Нишонбой домла» номи билан машҳур. Унинг уйи дарвозаси олдида тонг саҳарда ҳам, ярим тунда ҳам фақат яқин-атрофдан, Тошкент шаҳридангина эмас, ҳатто қўшни областлар ва республикалардан келган машиналарни ҳам учратиш мумкин.

Нишонбой Расулов бир-икки бор Свердлов қишлоқ Совети ижроия комитетига таклиф этилиб огоҳлантирилди. Аммо у бундан тегишли хулоса чиқариб олмаяпти. Ҳали ҳам дуохонлигини давом эттирмоқда. Бу ҳақда унга айтилса «домла» узоқдан келганларни кўзи киймаётганлигини рўкач қилади. Қишлоқ Совети, маҳалла активлари, қолаверса маъмурий органлар «домла»ни огоҳлантиришдан нарига ўтмаяптилар.

Ана шундай пайтда кишини бошқа нарса ўйлантириб қўяди. Ахир «дам солдиргани» келганлар билан суҳбатлашиб қолсанг, улар ўрта, ҳатто олий маълумотли эканликлари маълум бўлади. Шунга қарамасдан бу кимсалар қандайдир ғайритабиий кучларга, дуоларга ишонишади. Бу ҳали атеистик тарбия ишимизда жиддий камчиликлар мавжудлигидан далолат беради.

Республика илмий атеизм уйи область филиали ходимлари атеистик пропагандани кучайтириш, эскилик сарқитлари, диний хурофотларга муросасиз кураш олиб бориш учун муайян чоралар кўрмоқдалар. Бу ишни аниқ мақсадни кўзлаб, режали олиб бориш мақсадида область филиали ҳузурида жамоатчилик кенгаши тузилди. Унга «Кибернетика» илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси лабораториясининг мудири, техника фанлари доктори Маҳкам Зиёхўжаев раҳбарлик қилмоқда. Кенгаш аъзолари орасида ёзувчи Вали Ғофуров, партия ветеранлари Юсуф Файзиев, Ғози Тўраев, Қосим Маҳмудов, ишлаб чиқариш илғорлари, халқ депутатлари, олимлар бор.

Белгиланган тадбирларга мувофиқ кенгаш аъзолари бевосита маҳаллаларнинг ўзларида, чойхоналарда атеистик мавзуда суҳбатлар ўтказмоқдалар. Жумладан, Ўртаовул посёлкаси чойхонасида янгича урф-одатлар ва анъаналарни турмушга жорий этишга бағишланган йиғилиш қизиқарли ўтди. Унга маҳалла активлари, ветеранлар таклиф этилди. Йиғилишда тўйларни ихчам, ичкиликсиз ўтказиш зарурлиги алоҳида қайд қилинди. Шу вақтдан бери жамоатчилик ҳар бир тўйни ана шундай ўтказишни назорат қилиб бормоқда.

Лекин юқорида тилга олинган воқеалар олиб бораётган тарғибот ва ташвиқот ишларимиз ҳамиша ҳам самарали бўлмаётганлигидан далолат беради. Айниқса, динга ишонувчилар билан яккама-якка суҳбат ўтказишга етарлича эътибор берилмайди. Шунингдек, биз атеистик пропаганданинг ҳужумкор бўлишига эриша олмаяпмиз.

Атеистик тарбия соҳасидаги бу камчиликлар Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XVI пленумида ҳам кўрсатиб ўтилган эди. Бу камчиликларни бартараф этиш партия ва совет ташкилотлари, кенг жамоатчиликнинг аниқ мақсадни кўзлаб биргаликда иш олиб боришларини талаб этмоқда.

Б. ТОЖИБОЕВ,
республика илмий атеизм уйи область филиалининг раҳбари.

БУГУН ЎЗБЕКИСТОН ССР ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИНИНГ МАЖЛИСЛАР ЗАЛИДА АЛИШЕР НАВОИЙ «ХАМСА»СИНИНГ 500 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН ИЛМИЙ СЕССИЯ ОЧИЛАДИ.

ЭЗГУЛИК ХАЗИНАСИ

ЎЗБЕК халқининг буюк адиби, шоир ва мутафаккири устоз Навоий умр китоби — «Хамса»ни 1483 йили ёза бошлади ва уни ғоят қисқа муддатда, икки йил давомида тугаллади. Бу пайтда Навоий 42 ёшда бўлган. У Ҳирот шаҳрида, бутун Хуросон мамлакатида эл-юрт ўртасида юксак обрў топган шоир, маърифат ва илм ҳимоячиси, доно давлат арбоби эди. Унинг инсон қалбидаги энг нозик туйғуларни юксак даражадаги бадиият билан ифодаловчи шеърлари халқ муҳаббатига сазовор бўлган эди.

Бир куни устози ва маслакдоши, энг қадрли дўсти Нуриддин Абдураҳмон Жомий (1414—1492) билан учрашганида Жомий шогирдига ўзининг янги асари «Туҳфатул аҳрор»ни кўрсатади. Жомий уни ўзидан олдин ўтган шоирлар Низомий ва Хисрав Деҳлавийга ўхшатма қилиб ёзганди. Низомий, Хисрав Деҳлавий, Жомий ўз асарларини форс тилида битганлар. Навоийнинг қалбида худди шу сингари асарни она тили туркийда (эски ўзбек тили) яратиш орзуси уйғонади. Шу йилиёқ (1483) Навоий ўзининг «Ҳайратул аброр» асарини ёзади. Бу бўлажак «Хамса» — («Бешлик», яъни беш асар)нинг биринчи китоби эди.

«Ҳайратул аброр» («Яхшилар ҳайрати») инсоннинг юксак мартабага муносиб бўлмоғи учун қандай фазилатлар касб этмоғи кераклиги тўғрисидадир. Навоийнинг тушунтиришича, Коинот, Табиат ва Инсон гўзаллик ҳамда буюкликда баравар. Бу гўзаллик яратувчи гўзаллигининг ойнада акс этганидир. Демак, инсонга муносабат яратувчига муносабат даражасида бўлмоғи керак. Жомий, Навоий ва улар билан ҳамфикр бўлган гуманистлар инсонни шунчалар улуғлар эдилар. Феодал истибдоди ҳукмрон бўлган, инсонларнинг кесилган бошларидан миноралар қурмоқ феодаллар учун одатдаги бир иш туюлган замонада Навоий инсонни қанчалар қадрлаган. Барча мавжудот ичида энг шарофатлиси инсондир. Дунёдаги бор нарса ҳаммаси инсон учун вужудга келтирилган, инсон учун хизмат қилиши керак.

Ганжинг аро нақд фаровон эди,
Лек баридин ғараз инсон эди...
Барчасини гарчи латиф айладинг
Барчадин инсонни шариф айладинг.

Шундай юксак даражага муносиб бўлмоқ учун инсон элу юртга, жамиятга фойда етказмоғи керак, одамларга ҳамиша ғамхўр бўлмоғи шарт.

Одами эрсанг демагил одами
Оники, йўқ халқ ғамидин ғами.

Навоий «Ҳайратул аброр» китобида инсонни улуғлайди, унинг юксак сифатлари адл, вафо, ҳиммат, афв, илмпарварлик, халқпарварликни таъриф этади, зулм ва зўравонликни, товламачилик, порахўрлик, халқ мулкини талаш, кибру ҳаво, манманликни қоралайди.

Навоий «Хамса»сининг уч достони — «Фарҳод ва Ширин», «Лайли ва Мажнун», «Сабъаи сайёр» («Етти саёҳатчи») севги достонларидир. Бу асарларда севги қаҳрамонларининг ёрқин образлари ўз аксини топган. Фарҳод дунёга келган заҳотиёқ унинг пешонасида севги мамлакатининг султони бўлиши ёзилган эди. Шунинг учун бу гўдак кўз очмоғи билан Навоийнинг айтишича:

Вафо ҳайлида ғавғо шодлиғдин
Бири-бирга муборакбодлиғдин

бўлиб кетди. Фарҳод барча ижобий хусусиятларни ўзида касб этган йигит бўлиб етишди. У ғоятда инсонларга ғамхўр, илм-фанга муҳаббатли, тоза кўнгилли бир зот эди. Ана шундай покиза вужудга Ширин муҳаббатининг олови тушади. Фарҳод арман юртида ариқ қазишдаги фидокорона меҳнати билан довруғ қозонади. Буни эшитиб қурилиш бошига келган арман маликаси Ширин Фарҳодни кўриб унга кўнгил беради. Ширин Фарҳоднинг Чин шаҳзодаси эканини билмас эди. Аммо Фарҳоднинг олийжаноб фазилатлари Ширинни мафтун этади. Чунки Ширин учун биринчи ўринда турган нарса чин инсоний сифатлар эди:

Менга не ёру не ошиқ ҳавасдур
Агар мен одам ўлсам, ушбу басдур,

деганида Ширин ана шу фазилатни кўзда тутган эди.

Фарҳод ва Шириннинг соф ва самимий муҳаббатига Эрон шоҳи Хисрав Парвез монелик кўрсатади. Хисравнинг макри туфайли Фарҳод ва Ширин ҳалок бўладилар. Аммо уларнинг олийжаноб ва покиза муҳаббати ҳамон барҳаёт. Навоий қалами орқали абадий ҳаёт топган бу севги асрлар давомида чин инсоний муҳаббатнинг улуғвор қудратидан ёрқин бир тимсол бўлиб яшамоқда.

Лайли билан Қайс ўртасидаги севги ҳам ана шундай гўзал ва пок бир туйғу эди. Зўравонлик ва маҳдудлик бу севги эгаларининг ҳаётини поймол қилди. Қайс ва Лайлининг бир-бирига оташин муҳаббатини Лайлининг отаси каби маҳдуд кимсалар идрок этмоқдан ожиз эдилар. Шунинг учун бу феодал ана шундай юксак бир муҳаббатни ўчирмоққа интилди, натижада, икки покиза севги соҳибларини ҳалок қилди. «Лайли ва Мажнун» достони Навоийнинг тор фикрлилик ва зўравонликка қарши фарёдлари билан тўла. Айни замонда шоир чин инсоний севгининг қудратини бу достонда зўр куч билан тасвирлаган.

Эй ишқ, ғариб кимиёсен
Бал онча жаҳон намосен...
Гарчи ситаму жафо қилурсен
Туфроғни кимиё қилурсен...

Лайли ва Қайс ўртасидаги муҳаббат ана шундай юксак ва олийжаноб муҳаббат эди.

«Хамса»нинг тўртинчи китоби «Етти саёҳатчи» («Сабъаи сайёр») ҳам шоҳ Баҳром ва унинг канизаги Дилором севгиси тўғрисидадир. Аммо бу достонда Навоий ҳокимият ва муҳаббатни бир-бирига қарама-қарши қўяди. Шоҳ Баҳром ўз севгилиси Дилоромга кўнгил бериб, у билан айшу ишратга берилиб кетади. Давлат ишларини унутади. Сўнг Баҳромнинг фикрида чуқур андиша уйғонади. Ҳокимиятми ёки севги? Агар ҳокимият менда бўлмаганда Дилором васлига эришаолмас эдим, тахту тож қўлимда экан, бундай гўзаллар ҳамиша ёнимда бўлади, деб ўйлайди Баҳром. У энди Дилоромдан қутилиш йўлини излай бошлайди. Навоий Баҳромнинг бу фикрини танқид қилиб ёзади:

Шоҳлик ишқ ила мувофиқ эмас,
Ишқ ишида шоҳ содиқ эмас.

Баҳром ўз айби билан севгилисидан айрилгач, севги ҳокимиятининг қудратига тан беради. У айрилиқ азобларига чидамай қаттиқ бемор бўлиб қолади. Шоҳни махсус бино қилинган етти қасрда даволашга тўғри келади. Ана шу қасрларда етти саёҳатчининг шоҳ Баҳромга сўйлаб берган ҳикоялари достон бадиий матосининг узвий бўлакларидир. Уларда ҳиммат ва олийжаноблик, узр ва афв, севги, садоқат, эзгулик ғоялари мароқли равишда ифода этилган.

«Хамса»нинг бешинчи китоби «Садди Искандарий» («Искандар девори»)дир. Бу асарда кўзда тутилган мақсад Искандар юришларининг тавсиф ва таърифи эмас. Навоий буюк фотиҳ Искандар образидан восита сифатида истифода этган.

«Садди Искандарий»да Навоийнинг инсон ҳаётининг туб моҳияти нимадан иборат деган саволга жавоблари баён этилган. Бу достон уч мустақил қатламдан иборат. Биринчи қатлами Искандар юришлари тўғрисида. Иккинчи фалсафий-дидактик чекинишлар. Уларда Навоий юқоридаги воқеаларга боғлиқ равишда ўзининг фалсафий-сиёсий, тарбиявий фикрларини изҳор этади. Учинчи қатлам ҳикоя ва ҳикматлар бўлиб, шу айтилган фикрларни исботловчи ибратли ҳикоя ва Искандарнинг Арастуга саволи ва унга жавоб тарзида баён этилади. Навоий Искандар характерини ҳаракатда кўрсатади. Бу ҳаракат ташқи шароит таъсири остида содир бўла боради. Искандар отаси Файлақус вафотидан сўнг Рум тахтига ўлтирди. Адолат билан иш тутди. Сўнг занжилар ўлкаси ва эронзаминни ўзига бўйсундирди. Шундан сўнг Искандарда бутун дунё ҳукмрони бўлиш иштиёқи туғилди. У барча қуруқлик, денгиз, денгизлар тубини ўз ихтиёрига ўтказди. Навоий Искандарнинг жаҳон ҳукмронлигига интилишини қоралайди. Искандарнинг жаҳонгирлик даъвоси Навоийнинг сўзлари билан айтганда ақл мулкининг барбод бўлганини билдирар эди.

Ҳавас тунд боди (бўрони) чу бедод этар
Хирад хону монини барбод этар.

Ўз хирад хонумонини барбод этган Искандар жаҳонга ҳукмдор бўлди. Аммо ўлими олдидан бу интилишнинг хомхаёл эканини англади. Онасига ёзган мактубида Искандар бу тўғрида дейди:

Бошимға тушиб ҳарза андешае
Дедим олам очмоқ эрур пешае
Не қилғон хаёлим бори хом эмиш
Ҳавас жоми кўнглумға ошом эмиш...
Санга айлабон ҳоки даргоҳлик
Анинг отин этсам шоҳлик!

Васиятига кўра Искандар вафот этганда унинг қўлини тобутдан ташқарига чиқариб қўядилар. Токим эл кўрсинким, бутун дунёни ўз ихтиёрига киритган қўл дунёдан қуруқ кетмоқда.

Навоийнинг «Садди Искандарий» достони жуда чуқур фалсафий умумлашмаларга эга. Бу достонда шоир инсон ҳаётининг мазмуни беҳуда интилишлар эмас, балки доимий маънавий такомил топмоқдан иборат бўлишини зўр таъсир кучи билан баён этади. Киши бутун умр хайр ва эзгулик йўлида хизмат қилмоғи, ўзини яхшиликка, эл-юрт бахт-саодати учун бағишламоғи керак. Навоий гуманизми ана шу ғоялар ташвиқида яққол кўриниб туради.

Навоий яратган «Хамса» асари беш юз йилдан бери барҳаёт. У авлодлардан-авлодларга ўтиб, эзгулик, инсонийлик, адолатпарварлик ва халқпарварлик сабоқларини ўқитиб келмоқда. Ана шундай ибратли тафаккур маҳсуллари билан улуғ устоз Алишер Навоий социалистик жамиятимиз аъзоларига ҳамроҳ ва ҳамнафасдир.

Азиз ҚАЮМОВ,
филология фанлари доктори.

Суратда: Алишер Навоий «Хамса»си ва унга кирувчи достонларнинг турли тилларда чоп этилган нусхалари.
А. Зуфаров фотоси.

Сизда қандай янгилик бор?

ЮЗ ТУРДАН КЎПРОҚ

А. КОЛЧИНА,
Тошкент парфюмерия-косметика фабрикаси цех бошлиғи:

— Мутахассисларимизнинг иттифоқдош республикалар ва Москванинг «Свобода» парфюмерия-косметика фабрикаларида бўлиб, ҳамкасблари тажрибасини ўрганиб қайтганлари ўз самарасини бермоқда. Яқинда цехимизда аёллар сочини бўяшда ишлатиладиган хародиргир «Локон» препарати ишлаб чиқарила бошланди. Бир неча рангдаги хушбўй, эстетик безатилган бу препарат ҳозирча Ўрта Осиёда фақатгина бизнинг корхонамизда тайёрланаяпти.

Савдо пештахталаридан ўрин олган «Незнакомка», «Настроение» духилари, эркаклар учун «Кристальний» одеколони ҳам корхонамизнинг янги маҳсулотларидир. Шундай қилиб бугунги кунда биз тайёрлаётган парфюмерия-косметика буюмларининг тури юздан ошиб кетди.

БОЛАЛАР УЧУН КЕЧАЛАР

Б. МАРАҲИМОВ,
Бўстонлиқ район маданият уйининг директори:

— Район маданият уйига Ғазалкент шаҳридаги «Кооператор», «Табассум» ва «Олтин балиқча» болалар боғчалари тарбияланувчилари таклиф этилди. Улар ўз концерт программаларини намойиш этишди. Саҳнада кичкинтойлар ижросида қувноқ шеърлар ва қўшиқлар янгради. Сервавқ рақсларда бахтиёр болалик тараннум этилди. Сўнг боғча тарбияланувчилари учун мультипликацион фильмлар кўрсатилди.

Маданият уйи ходимлари кичкинтойлар учун ана шундай қизиқарли байрамларни мунтазам равишда ўтказиб турибдилар. Жумладан, нонни улуғлашга бағишлаб театрлаштирилган кеча ўтказилди. Унга шаҳар мактабларининг бошланғич синф ўқувчилари ҳам таклиф этилди.

ДАРСЛАР КАБИНЕТ СИСТЕМАСИДА ЎТАДИ

Ҳ. ТУРСУНОВ,
«Узколхозстрой»нинг 54-колхозлараро механизациялашган кўчма колоннаси бошлиғи:

— Бинокорларимиз Тошкент районидаги «Ленин йўли» колхозининг А. С. Пушкин номли 4-ўрта мактаби ўқувчилари учун янги, икки қаватли бино қуриб бердилар. У 1176 ўринга мўлжалланган. Унда дарсларни кабинет системасида олиб бориш учун ҳамма имкониятлар бор. Колоннамиз коллективи мактабни белгиланган муддатдан 11 ой аввал фойдаланишга топширди. Ўқув маскани қурилишида 1 миллион 334 минг сўм маблағ ўзлаштирилди.

● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ

СПОРТЧИЛАР ҲАҚИДА ҲИКОЯЛАР

ИНТИЛГАНГА ТОЛЕ ЁР

Чирчиқ шахмат мактаби вакилларининг муваффақиятлари фақат республикамиздагина эмас, иттифоқ миқёсида ҳам яхши маълум. Оқ, қора катакларда дона суришни шу ерда ўрганиб, ҳозир СССР спорт мастерлигига номзод унвонига эга бўлган Михаил Салтаев ҳам Бутуниттифоқ мусобақаларида муваффақиятли қатнашиб келаётган чирчиқлик шахматчилардан биридир.

У 1983 йилда СССР халқлари спартакиадасида республикамиз спорт шарафини ҳимоя қилди. Олтинчи тахтада дона сурган ёш шахматчи тўққиз имкониятдан 4,5 очко олди. Буни юқори натижа дейиш мумкин. Чунки мастерликка номзодга қарши ўйнаган шахматчилар халқаро гроссмейстерлар Е. Васюков, Г. Панченко, М. Цейтлин ва бошқалар эди. Ёш шахматчи номдор рақиблари билан учрашувларда кўп ҳолларда дуранг натижаларга эришди.

Михаил Салтаев шахмат сирларини устози, СССР спорт мастерлигига номзод Н. С. Абрамушкин раҳбарлигида эгаллай бошлаган. У бу пайтда Чирчиқдаги А. Икромов номли 19-мактабда ўқирди. Мактабни тугаллагач, Тошкентдаги индустриал педагогика техникумида таълим олди. 1984 йилда мастерликка номзод бўлди.

Ёш шахматчи бу йил республика чемпионатининг биринчи лигасида ҳам муваффақиятли қатнашди. У В. Логинов, С. Загребельний, А. Грушевский, Е. Мухин, Р. Зиёвуддинов каби кучли шахматчилар иштирок этган бу биринчиликда тўртинчи ўринни олишга муваффақ бўлди.

— Тренеримиз Николай Степанович бизга шахмат билан жиддий шуғулланишни ўргатган, — дейди Михаил. — У кишининг талабчанлиги, касбига меҳр-муҳаббати туфайли шаҳримиздан қатор номдор шахматчилар етишиб чиқди. Улар орасида халқаро мастер, қизлар ўртасида жаҳон чемпиони Флюра Ҳасанова, СССР спорт мастери Сергей Загребельнийлар бор.

Ҳозир М. Салтаевга Ўзбекистон терма командасида СССР спорт мастери Д. Қаюмов устозлик қилмоқда. У бу тренери раҳбарлигида СССР спорт мастери нормасини бажарди. Айни вақтда Ўзбекистон физкультура институтида таълим олмоқда.

Ҳ. ИНОҒОМОВ,
Э. ШЕРМАТОВ.

▲ **ОЛМАЛИҚДАГИ кон-металлургия комбинатида спортнинг жуда кўплаб турлари бўйича тўгараклар ишлаб турибди. Комбинат спартакиадасида барча цех коллективлари иштирок этди. Йил бошидан буён 300 дан зиёд турли мусобақалар уюштирилди. Ёшларнинг севимли спорт турларидан ҳисобланган теннис тўгараги машғулотлари ҳамиша қизиқарли ўтади. Суратда: теннис секцияси тренери Н. Поправко шогирдлари билан машқ пайтида.**
Ф. Қурбонбоев фотоси. (ЎзТАГ).

МУСОБАҚАЛАР, УЧРАШУВЛАР

ТЎРТЛАР ТУРНИРИ

КЕЛАСИ йил мамлакат футбол чемпионатининг олий лигасида ўйнаш ҳуқуқи учун даъвогарлик қилаётган тўртлар турнири давом этмоқда. Дам олиш куни бўлиб ўтган навбатдаги учрашувларда қуйидаги натижалар қайд этилди: ЦСКА — «Даугава» —2:2, «Нефтчи» — «Черноморец» —1:1.

Яна 4 та ўйиндан сўнг икки йўлланма эгаси маълум бўлади. Бунга «Черноморец» ва «Нефтчи» асосий даъвогар бўлиб турибти. Бугунгача тўртлар турнири қатнашчиларининг жадвалдаги аҳволи қуйидагича:

	Ў.	Т.	О.
«Черноморец»	4	4—2	6
«Нефтчи»	4	5—2	5
«Даугава»	4	3—[illegible]	3
ЦСКА	4	4—6	2

ҒАЛАБА БИЛАН БОШЛАШДИ

ТАЛЛИНДА «Старий Тоомас» соврини учун волейболчиларнинг Бутуниттифоқ турнири старт олди. Тошкентнинг «Динамо» командаси биринчи кун кескин курашда Олмаотанинг «Дорожник» клубини 3:2 ҳисобида мағлубиятга учратди.

ИККАЛА УЧРАШУВДА МАҒЛУБИЯТ

«БИНОКОР» навбатдаги учрашувларни Пермнинг «Молот» клуби билан ўтказди. Ҳар иккала ўйинда меҳмонлар ғолиб келдилар. Учрашувларда 1:2, 1:5 ҳисоблари қайд этилди.

БУТУНИТТИФОҚ БИРИНЧИЛИГИДА ҚАТНАШИШАДИ

ЎСМИРЛАР ва қизлар ўртасида шахмат бўйича ўтказилган республика биринчилиги ниҳоясига етди. Ғолиблик учун турли кўнгилли спорт жамиятларининг 22 вакили қатнашди.

Қизлар ўртасида тошкентлик Наташа Зинина, ўсмирлар ўртасида чирчиқлик Саидвали Йўлдошев ғолиб келиб, январь ойида ўтказиладиган Бутуниттифоқ биринчилигида қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритишди.

Редактор ўринбосари Р. УМАРОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Ўзбекистон ССР Савдо министрлиги
РЕСПУБЛИКА ЎҚУВ-КУРС КОМБИНАТИ
1985-86 ўқув йили учун

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

ЎҚУВ-КУРС КОМБИНАТИ ҚУЙИДАГИ ИХТИСОСЛАР БЎЙИЧА

МУТАХАССИСЛАР ТАЙЁРЛАЙДИ: контролёр-кассир ва саноат моллари сотувчиси, барча ихтисосдаги озиқ-овқат моллари сотувчилари.

Ўқишга 17—25 ёшдаги ўрта маълумотли кишилар қабул қилинадилар.

Ўқиш муддати — 6 ой.

саноат моллари кичик сотувчиси ва озиқ-овқат моллари сотувчиси.

Тўлиқсиз ўрта маълумотли 15—25 ёшдаги шахслар қабул қилинадилар.

Ўқиш муддати—8 ой.

Декоратор-безакчи. Ўқиш муддати 2 йил. Ўрта маълумотлилар қабул қилинадилар.

Контролёр-кассир, сотувчилар ва кичик сотувчилар группаларида таълим олувчи ўқувчиларга ойига 54 дан 64 сўмгача стипендия тўланади.

МАШҒУЛОТЛАР ГРУППАЛАРНИНГ ТЎЛИШИГА КЎРА БОШЛАНАДИ.

Ўзбекистон ССР шаҳарларида истиқомат қилувчи кишилар ўқишга қабул қилинадилар ва уларга ётоқхонадан жой берилади.

ЎҚИШ МУДДАТИ МЕҲНАТ СТАЖИГА ҚЎШИБ ҲИСОБЛАНАДИ.

Машғулотлар ўзбек ва рус тилларида олиб борилади.

Ишлаб чиқариш таълими (практика) Тошкент шаҳрининг энг яхши савдо корхоналарида ўтказилади.

Ўқишга кириш учун қуйидаги ҳужжатлар керак: директор номига ариза, маълумоти тўғрисида ҳужжат (асли), турар жойидан справка, 286-формали медицина справкаси, таржимаи ҳол, 6 дона фотосурат (3х4 см.), характеристика.

Адрес: 700173, Тошкент шаҳри, Акмал Икромов райони, Чилонзор массиви, Бобур кўчаси, 2-уй (13,70 автобусларнинг «Тез медицина ёрдами клиник шифохонаси» бекати), 4,9 трамвайларнинг «Чўпон ота» бекати). Телефон 78-44-30.

«СИРЕНЬ» — ОРОМ МЕБЕЛИ

БУ ЮМШОҚ МЕБЕЛЛАР ТУРКУМИ СИЗНИНГ КВАРТИРАНГИЗДА ОРОМ ОЛИШ УЧУН ҚУЛАЙ ВА ФАЙЗЛИ БУРЧАКНИ МУҲАЙЁ ЭТАДИ.

Кресло ва диван-кроватнинг майин элементлари пружинасиз ишланган бўлиб, уларнинг ўрнида пенополиуретан ва пенорезина қўлланилган. Диван-кроватда чойшабларни тахлаб қўйиш учун алоҳида жой бор. Журнал столчасида эса газета ва журналлар учун токча ажратилган. Бу мебеллар оёғига ғилдиракли товон ўрнатилганлиги туфайли енгил сурилади.

ЯНГИЙЎЛ ФАБРИКАСИ «СИРЕНЬ» МЕБЕЛЛАРИНИ ИШЛАБ ЧИҚАРМОҚДА.

«УЗБЕКПРОЕКТМЕБЕЛЬ» (ТЕЛЕФОН 55-22-89).

«СОЮЗТОРГРЕКЛАМА» БУТУНИТТИФОҚ БИРЛАШМАСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕКЛАМА АГЕНТЛИГИ (ТЕЛЕФОН 45-37-27).

ТВ

БУГУН

МТ I

9.00 «Время».
9.40 А. Н. Островский «Ҳар тўкисда бир айб». ССР Иттифоқи Давлат академик Малий театрининг фильм-спектакли.
12.50—15.00 Янгиликлар.
15.15 «Совет кишиси учун». Ҳужжатли фильмлар: «Шахсий масалалар бўйича қабул», «Петро — Петербой».
15.55 «Буратино кўргазмаси».
16.25 «Стадион ҳамма учун».
16.55 «Воронежское девчата» куйлайди.
17.15 «Истеъдод». Тележурнал.
17.45 Тюмень область бадиий коллективлари ижро этади.
18.15 «Сиз яратган боғ».
18.45 «Шу куннинг почтаси».
19.15 «Дунё воқеалари».
19.30 «Ғилдиракли эртак». Мультфильм.
19.50 «Московские новости» газетасининг соврини учун фигурали учиш бўйича халқаро турнир. Кўргазмали чиқишлар.
21.30 «Время».
22.05 «Қиш манзараси». Кинолавҳа.
22.15 КПСС XXVII съезди олдидан. Тожикистон ССР телевидениесининг программаси.
23.30 «Дунё воқеалари».

МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика.
9.15 «Гренландия тюлени». Илмий-оммабоп фильм.
9.35, 10.35 Табиатшунослик. 2-синф. Қиш келди.
9.55 «Ростов финифти». Телефильм.
10.05, 14.40 Француз тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
10.55 «ОТКда янги типдаги бригадаларнинг самарадорлиги». Илмий-оммабоп фильм.
11.05 Ихтисослаштирилган ҳунар-техника билим юртларининг ўқувчиларига. Эстетик тарбия. Рационализаторлик ва ихтирочилик.
11.35, 12.40 География. 6-синф. Антарктида.
12.05 «Шахмат мактаби».
13.10 А. С. Пушкин. «Дубровский». 5-синф.
14.10 «Ўтмиш билан учрашув» Владимир-Суздаль ери.
14.55 «Драматургия ва театр». Ҳозирги замон саҳнасида Улуғ Ватан уруши мавзуи.
16.10—18.30 Янгиликлар.
18.40 «Ҳамдўстлик». Тележурнал.
19.10 Композитор Е. Мартинов билан учрашувлар.
20.00 «Инсон ва қонун».
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар».
20.45 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
21.30 «Время».
22.05 «Синов муддати». Бадиий фильм.
23.40 «Заря Востока» газетасининг соврини учун гандбол бўйича халқаро турнир. Эркаклар. СССР — Польша терма командалари. Тбилисидан олиб кўрсатилади.

ЎзТВ I

7.30 Ритмик гимнастика.
7.50 «Тонгги тароналар».
8.00 «Пионер-телетайпи».
8.10 «Дилдан куйлаб, ўйна қувнаб». «Ғунча» вокал чолғу ансамбли.
8.30 «Ахборот».
18.00 Янгиликлар.
18.15 Ўсмирлар учун «Тенгдош» (рус).
18.45 «Ҳамма думбалоқ ошиб». «Қувноқ карусель». Мультфильмлар.
19.10 «Бугун — Инсон ҳуқуқлари куни».
19.30 «Ахборот» (рус).
19.45 «Миллионлар ленинча университети» «Агросаноат комплекси истиқболлари».
20.15 «Дарахт кўкарганда» Телефильм.
20.30 «Ахборот».
20.50 Телевизион миниатюралар театри актёрларининг Тошкент «Миконд» заводи коллективи билан учрашуви.
21.30 Москва. «Время».
22.05 «Чорвачилик — зарбдор фронт». Чорвадорлар учун кўрсатув ва концерт.
23.45 Кўрсатувлар программаси.

ЎзТВ II

9.00—16.15 МТ II.
18.05 Кўрсатувлар программаси.
18.10 Физика. Электромагнит тўлқинлари шкаласи.
19.10 «Ҳақиқат битта бўлади». Хужжатли фильм.
19.30 «Ахборот» (рус).
19.45 Ритмик гимнастика.
20.05 «Агар ҳамжиҳатлик билан киришилса...» Телефильм.
20.30 «Ахборот».
20.50 Эстетика асослари. Бадиий образ, санъатда воқеликни акс эттириш формаси сифатида (рус).
21.30 МТ II

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ
/ "Ташкентская правда" /

ОРГАН ТАШКЕНТСКОГО ОБКОМА КОММУНИСТИЧЕСКОЙ ПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА И ОБЛАСТНОГО СОВЕТА НАРОДНЫХ ДЕПУТАТОВ

БИЗНИНГ АДРЕС: 700047, ТОШКЕНТ ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

Редактор қабулхонаси—325351; редактор ўринбосарлари — 335885; 325747, 337916, 325748; масъул секретарь—334808, 325353; секретариат—325750. БЎЛИМЛАР: партия турмуши— 325778; саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 337010, 325749; қишлоқ хўжалиги—325647; пропаганда —325553; совет қурилиши—325645; маданият—325767; ахборот ва спорт —337010, 325733; хатлар ва оммавий ишлар—334048, 325354; фельетонлар ҳамда ҳарбий ватанпарварлик —325556; редакция бўйича тунги навбатчи —334808, 325353.